

Beleef Waadhoeke!

Nota recreatie en toerisme gemeente Waadhoeke

Visie en uitvoeringsagenda | 09-01-2020

GEMEENTE
waadhoeke

“Gemeente moet meer ambitie hebben dan alleen maar faciliteren, maar medewerking en duidelijkheid voor initiatiefnemers is wél de basis.”

“Als we nou zelf weten wat we te bieden hebben, dan kunnen we ons ook regionaal beter verbinden.”

“Waadhoeke moet regionaal actief zijn, waarbij lokale toeristische ontwikkelingen de basis vormen.”

Voorwoord wethouder

Welkom in Waadhoeke. Land van vergezichten. Van kerktorens aan de horizon. Van lange dijken en korte praatjes. Van trotse mensen vol frisse ideeën. Een tikkeltje eigenwijs maar recht door zee. Met ons hoofd in de wolken maar de poten in de klei. Waar we water tegenhouden en ideeën laten stromen. Waar we elkaar opzoeken. Van wandeltocht tot streekmarkt. Wij? Wij zijn de trotse bewoners van 'dat hoekje' in Fryslân. Eigenzinnige gebruikers van kernen vol kansen. Samen maken we onze gemeente tot wat ze is: ondernemend, vernieuwend en betrokken. Van Westhoek tot Winsum. Wij zijn Waadhoeke.

Waadhoeke is een prachtig gebied met volop mogelijkheden. Wie het lef heeft ons te ontdekken komt in een wereld vol wonderen terecht. We beschikken over een paar prachtige publiekstrekkers als het Planetarium en de Waddenzee. En er zijn er tal van kleinschalige initiatieven en bezienswaardigheden die de moeite van het bezoeken meer dan waard zijn. Daarnaast zit de gastvrijheidssector in de lift. Het is voor ons de kunst om zowel te groeien en voordeel te hebben van groeiend toerisme in Fryslân als de leefbaarheid in dorpen en steden, natuur en cultuur te behouden en te beschermen.

Door nu een kwaliteitsslag te maken en ons recreatief aanbod te versterken kunnen we ons positief onderscheiden en toeristen verleiden onze gemeente te bezoeken. Met als gevolg economische groei: meer bestedingen en meer werkgelegenheid. Ook kunnen we hierdoor slim groeien.

De nota Toerisme geeft richting aan hoe we de komende vier jaar invulling willen geven aan recreatie & toerisme in Waadhoeke.

Beleef Waadhoeke!

Caroline de Pee
Wethouder Recreatie & Toerisme

Inhoud

Deel A: Visie

Hoofdstuk 1. Inleiding

Hoofdstuk 2. De sector in beeld

- 2.1 Inleiding
- 2.2 Omvang en impact verblijfsector 2018
- 2.3 Omvang en impact dagrecreatie 2018
- 2.4 Resultaten in perspectief

Hoofdstuk 3. Het perspectief

- 3.1 Inleiding
- 3.2 Marktverkenning
- 3.3 Trends en ontwikkelingen
- 3.4 Centrale kansen en opgaven

Hoofdstuk 4. De visie

- 4.1 Inleiding
- 4.2 Samengesteld toeristisch product
- 4.3 Recreatie en toerisme in Waadhoeke: de ambitie
- 4.4 Toekomstbeeld

10

11

14

15

16

18

20

21

22

23

27

32

35

36

37

38

44

Inhoud

Deel B: Uitvoering

Hoofdstuk 5. Uitvoeringsagenda

- 5.1 Inleiding 47
- 5.2 Uitvoeringsagenda 48
- 5.3 Belangrijkste eerste stappen 61

Hoofdstuk 6. Beleid en organisatie

- 6.1 Inleiding 63
- 6.2 Aan de slag met de uitvoeringsagenda 64
- 6.3 Financiën 67
- 6.4 Monitoring 68
- 6.5 Waadhoeke in de regio 70

Bijlagen

- Bijlage 1 - Verdieping monitor vrijetijdseconomie 74
- Bijlage 2 - Verdieping watersport 78

45

46

47

48

61

62

63

64

67

68

70

73

74

78

Recreatie en toerisme in Waadhoeke: de ambitie

1. We zijn trots *We zijn **trots** op ons landschap, onze stad en dorpen, onze verhalen, onze historie en onze talen. Deze geven ons identiteit. Dit **koesteren** we **en onderhouden** we.*
2. Dit delen we graag *Ons landschap en onze verhalen delen we graag met **geïnteresseerde en betrokken bezoekers** (onze doelgroep).*
3. Op een waardevolle manier *Ons doel is niet om zoveel mogelijk toeristen te trekken, maar **wél** om **meer toeristen uit onze doelgroep** te trekken en om onze bezoekers een zo **mooi mogelijke beleving** te bieden. Zo krijgen we enthousiaste en loyale bezoekers. Dit doen we met karakteristieke voorzieningen die bij ons passen, waarbij kwaliteit voorop staat. En dit is dan ook wat waard.*
4. We bundelen slim onze krachten *Hier moeten we voor **samenwerken**. We zijn creatief in het aan elkaar koppelen van voorzieningen, bijvoorbeeld op thema, als totaalproducten of als recreatief cluster(tje). Zo creëren we **bestemmingen en bezoekdoelen** voor onze bezoekers, over het land en over het water.*
5. Hierbij staat de bezoeker centraal *We **denken** hierbij **vanuit de bezoeker** of de recreant die we graag willen trekken, wat vinden zij leuk, wat kunnen we ze bieden en hoe vinden zij hun informatie en hun weg?*
6. Zo zijn we toekomstbestendig *Zo profiteren bewoners en ondernemers nu en in de toekomst zo optimaal mogelijk van de positieve effecten van recreatie en toerisme. Hierdoor kunnen we **blijven genieten en investeren in ons landschap en onze leefomgeving**.*

We zetten in op waardevol toerisme. Dat blijkt ook uit onze ambitie: in 2024 zijn de recreatief-toeristische bestedingen met 30% toegenomen.

Franeker en het landschap

Ster van de elf steden

Het Planetarium, de Academie, Museum Martena, Kaatsmuseum, De Koornbeurs: academiestad Franeker is echt Fries en echt eigen wijs.

Het landschap

Waar voorheen de oude zee huis hield, strekt zich de eeuwenoude (nieuwe) Waddenkust uit. Als je goed kijkt zie je 'm nog liggen, die oude zee: de terpen, oude en nieuwe dijken, en de vruchtbare oude zeebodem verraden het handenarbeid van de Friezen, de waterbedwingers.

Hier is het nog stil. Hier is het 's nachts nog donker.

In dit landschap van Waadhoeke zijn de verhalen van **de oude zee** en de (nieuwe) **Waddenkust** te beleven.

De 40 dorpen van Waadhoeke (1/2)

10% van de Friese dorpen ligt in de gemeente Waadhoeke: een rijkdom aan verhalen die het waard zijn om te delen.

Achlum	terpdorp, kerk uit 12e eeuw, slachtedyk, molen
Baajum	doopvont 'sa grut as de Baeijumer fonte', nonnenklooster
Berltsum	'de 12e stad', Hemmemastate, tuinbouw, veiling, koepelkerk, haven
Bitgum	terpdorp, notabele huizen
Bitgummole	oude Middelzeedijk
Blessum	terpdorp, Haitze Holwerda
Boer	terpdorp, kwelderwal, zeeslenk, kerk, pastorie
Boksum	terpdorp, oeverwal Middelzee, Slag bij Boksum
Deinum	kerk met 'sipel op e toer', schoolplatenmuseum
Dongjum	kwelderwal, Romeinse bodemschatten, praalgraf Sicco van Goslinga
Dronryp	kerk d'Alde Wite, oudste Friese orgel, Rypster Merke, Schatzenburg
Firdgum	terp met toren zonder kerk, Yeb Hettingamuseum, Zodenhuis
Herbajum	terpdorp, poort Sickema State, Piet Paulusma, Jopie Huisman
Hitzum	terpdorp, bodemschatten, bootverhuur, Ald Meijers Partij kaatsen
Ingelum	terpdorp kwelderrug Middelzee
Klooster Lidlum	1182 gesticht vanuit Mariëngaarde Hallum (andere kant Middelzee)
Marsum	terpdorp, Poptaslot en gasthuis, oudste Friese café Het Grauwe Paard
Menaam	cultuurhistorische fietsroute, gemeentehuis, Waadhoeke Resort
Minnertsga	terpdorp, kerk, Groot Hermana, Gryne Dyk
Nij Altoenae	't Bildt, Oudebildtdijk, Zwarte Haan

De 40 dorpen van Waadhoeke (1/2)

10% van de Friese dorpen ligt in de gemeente Waadhoeke: een rijkdom aan verhalen die het waard zijn om te delen.

Oosterbierum	kwelderwal, kerk, slachtedyk, kloostertuin
Oudebildtzijl	't Bildt, Noarderleech, toeristisch overstappunt, bezoekerscentrum
Peins	terpdorp, Franeker Vijfga
Pietersbierum	kwelderwal, kerk, Hoarnestreek, Klaas Werumeus Buning
Ried	terpdorp, zeeslenk, zuivelfabriek, galerie
Schalsum	terp, kerk, molen
Sexbierum	kwelderwal, molen De Korenaar, poort Liauckama State, Rederijkers, Hege Wier, Sixtus Kerk
Skingen	terpdorp, bodemschatten Romeinse tijd, It Boerepaad
Slappeterp	terp, kerk, camping, theetuin, zwemvijver De Swanneblom
Spannum	terp, greide, uithof, vaarwegen, kerkpad, Jonkheer Sybrant Roorda
St.-Annaparochie	't Bildt, Altoenae, Rembrandt & Saskia, Van Harenskerk, Blikvaart
St.-Jacobiparochie	't Bildt, Wijngaarden, De Groate Kerk, Jabikspaad
Tzum	terpdorp, kerk met hoogste torenspits, Fuelpower
Tzummarum	terpdorp, kwelderwal, oud station, Koehool, Waadfisker, bunker
Vrouwenparochie	't Bildt, Kijfhoek, Vrouwbuurtstermolen, Elfstedentocht
Westhoek	't Bildt, Oudebildtdijk, buitendijks, waddenzee
Wier	terpdorp, theatertsjerke, astronomisch uurwerk, Lautatuin, Brinkhoeve
Winsum	terpdorp, poldermolen Langwert, fierljeppen
Wjelsryp	terpdorp, middeleeuwse visserij
Zweins	terp met bijzonder gevormde kerk, fietspont Keimpetille

A

Deel A

Visie

01

Inleiding

1.1 Inleiding

De gemeente Waadhoeke is een jonge fusiegemeente met verschillende gezichten. Er is één stad, een 40-tal dorpen en minstens zoveel buurtschappen. De gemeentenaam verwijst naar de ligging aan de Waddenzee, maar de gemeentegrenzen reiken tot diep in het binnenland van Friesland. Via de kust en waterwegen, met Franeker als één van de elf steden en met Leeuwarden, Harlingen en Súdwest Fryslân als grensgemeenten is Waadhoeke regionaal en provinciaal vervlochten met haar omgeving.

Recreatie en toerisme van belang voor Waadhoeke

De gastvrijheidssector zit in de lift, dit blijkt ook uit de door de Provincie Fryslân vastgestelde langetermijnvisie “Gastvrij Fryslân”. Het is ook niet voor niets dat de gemeente grote toeristische ambities heeft, zoals blijkt uit het coalitieakkoord. Het is de kunst om zowel te groeien en voordeel te hebben van groeiend recreatie en toerisme in Fryslân als de leefbaarheid in dorpen steden, natuur en cultuur te behouden en te beschermen. De toeristische sector kan een actieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid en dynamiek. Hiermee is toerisme niet alleen een ontwikkellijn op zich in het Programma Ontwikkelperspectief van de gemeente Waadhoeke (“Beleven - genieten tussen wad en stad”), maar ook verbonden met de economische en sociale (leefbaarheids-) ontwikkellijnen.

Behoeftte aan een heldere koers

De gemeente Waadhoeke heeft nu behoefte aan een heldere koers op het gebied van recreatie en toerisme. De gemeente heeft zich als doel gesteld om meer bezoekers te trekken die komen genieten van de prachtige gemeente en tegelijkertijd door hun

*Recreatief-toeristisch
ontwikkelperspectief:
Beleven – genieten
tussen wad en stad*

bestedingen, de lokale economie en de toeristische sector versterken en bevorderen. Deze *nota recreatie en toerisme* behelst een visie op recreatie en toerisme in Waadhoeke, uitgewerkt in een concrete uitvoeringsagenda. De koers heeft de gemeente uiteraard niet alleen uitgestippeld. Middels diverse publiekssessies voor recreatief-toeristische aanbieders, partijen en geïnteresseerden en in nauwe afstemming met een klankbordgroep (die de sector breed vertegenwoordigt) is deze nota tot stand gekomen. De gemeente heeft ZKA Leisure Consultants gevraagd om het traject inhoudelijk en procesmatig te begeleiden. Samen met Projectbureau Vrolijk, de expert op gebied van watersport, is deze nota een ware coproductie geworden.

Leeswijzer

Deel A: Visie

- Na dit inleidende hoofdstuk, brengt **hoofdstuk 2** de sector in beeld: hoe is de recreatief-toeristische markt opgebouwd en wat is de economische betekenis?
- Vervolgens kijkt **hoofdstuk 3** naar het perspectief van recreatie en toerisme in Waadhoeke op basis van doelgroepen, trends en centrale kansen en opgaven.
- Dit vertaalt zich naar een visie op recreatie en toerisme in **hoofdstuk 4**: binnen welke kaders kan de sector zich kansrijk en op passende wijze ontwikkelen?

Deel B: Uitvoering

- **Hoofdstuk 5** gaat in op wat er nodig is van de sector en de gemeente om de visie succesvol tot ontwikkeling te brengen, uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.
- Tot slot gaat **hoofdstuk 6** in op wat er nodig is voor de uitvoering en wie de betrokken partijen zijn.

02

De sector in beeld

Voordat je gericht kan bouwen aan de toekomst, moet je weten wat je startpunt is.

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de huidige omvang, samenstelling en impact van de recreatief-toeristische sector van de gemeente Waadhoeke, is de zogenaamde ZKA monitor vrijetijdseconomie uitgevoerd. Dit houdt onder meer in dat aan recreatief-toeristische aanbieders een vragenlijst is gestuurd over hun capaciteit, bezetting en ervaringen. De respons hierop was goed, in totaal heeft 59% van de aanbieders meegedaan aan het onderzoek. Om het beeld van de sector compleet te maken, zijn deze resultaten aangevuld met gegevens over evenementenbezoek (2.000+ bezoekers) en wandelen en fietsen.

Het peiljaar betreft 2018: het jaar van de Culturele Hoofdstad. Omdat dit geen 'normaal' toeristisch jaar is, is ook aan de aanbieders gevraagd hoe ze 2019 verwachten af te sluiten. In bijlage 1 is een uitgebreide toelichting op de onderzoeksmethode en dit soort verdiepende inzichten opgenomen. De volgende pagina's vatten de uitkomsten van de monitor samen. Om deze cijfers in perspectief te kunnen plaatsen, is ook een vergelijking gemaakt met andere gemeenten (H2.4).

2.2 Omvang en impact verblijfsector 2018

Totaalbeeld

- Capaciteit van ca. 5.800 slaappleatsen.
- Circa 130.000 toeristische overnachtingen.
- Economische impact van € 6,5 miljoen aan bestedingen.
- Nederland belangrijkste herkomstmarkt met 67% van de overnachtingen.
- Gevolgd door Duitsland (17%), België (9%) en overige landen (8%).

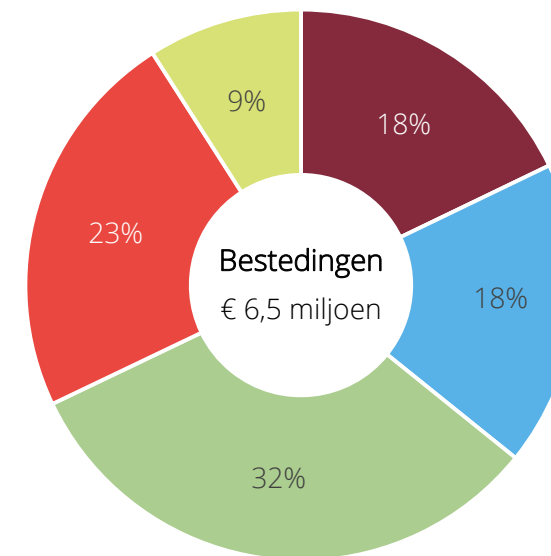
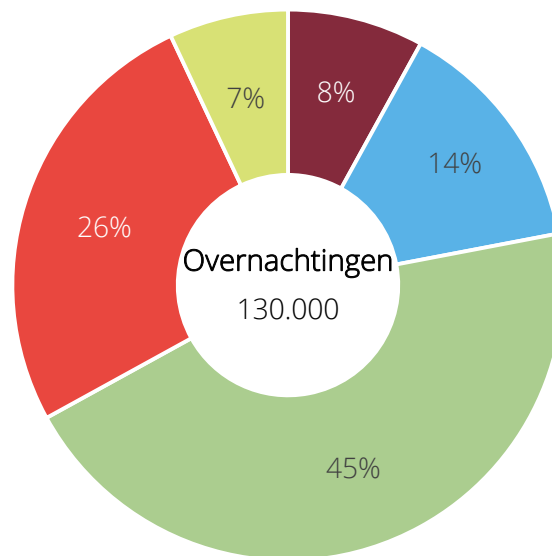
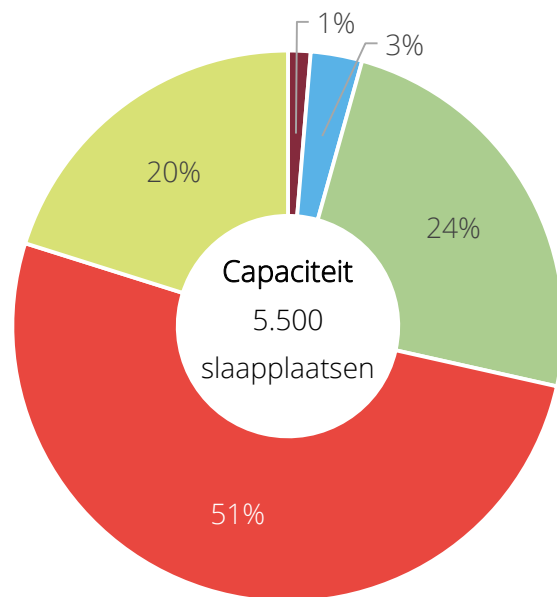
Hoofdconclusies

- Het aanbod is voornamelijk kleinschalig. Uitzondering zijn de 3 vakantieparken en 2 grote jachthavens.
- De totale capaciteit is grotendeels seizoensgebonden (kampeer- en ligplaatsen).
- Het hotelaanbod is klein maar heeft een relatief grote impact (18% van de bestedingen) i.v.m. hoger bestedingsprofiel.
- Hoge mate van herhalingsbezoek, diverse logiesaanbieders met hoge beoordelingen.
- Waddenkust (nog) weinig benut door ondernemers als locatie om te overnachten.

Nederland is veruit de belangrijkste herkomstmarkt voor toeristisch verblijf in de gemeente

Verblijfssector 2018

Legenda

- Hotel (4 aanbieders)
- B&B en vakantiehuis (32 aanbieders)
- Vakantiepark (3 aanbieders)
- Camping en groepsaccommodatie (15 aanbieders)
- Jachthaven (5 aanbieders)

Ter achtergrond

- Het aantal overnachtingen betreft toeristische persoonsovernachtingen, inclusief zakelijk toerisme.
- In de bestedingen tellen uitgaven aan logies, horeca, retail, entree en vervoer mee.
- Airbnb en vrienden op de fiets die niet óók als B&B/vakantiehuis bij de gemeente bekend zijn, maken geen onderdeel uit van de totaalcijfers.
- Camperplaatsen zijn onderdeel van de categorie campings.
- Vaste campingplaatsen en vaste ligplaatsen zijn geen onderdeel van het totaal aantal overnachtingen, maar zijn wel meegeteld in de capaciteit en bestedingen.
- Sommige bungalows zijn tweede woningen. Deze woningen maken onderdeel uit van de totale capaciteit, maar tellen niet door in overnachtingen en bestedingen.
- De genoemde cijfers zijn de resultaten van de monitor vrijetijdseconomie van ZKA. Zie H2.1 en bijlage 1.

2.3 Omvang en impact dagrecreatie 2018

Totaalbeeld

- Ruim 1 miljoen dagrecreatieve activiteiten/bezoeken.
- Economische impact van € 6,9 miljoen aan bestedingen.
- Nederland belangrijkste herkomstmarkt met 86% van de bezoeken.
- Gevolgd door Duitsland (6%), België (4%) en overige landen (4%).

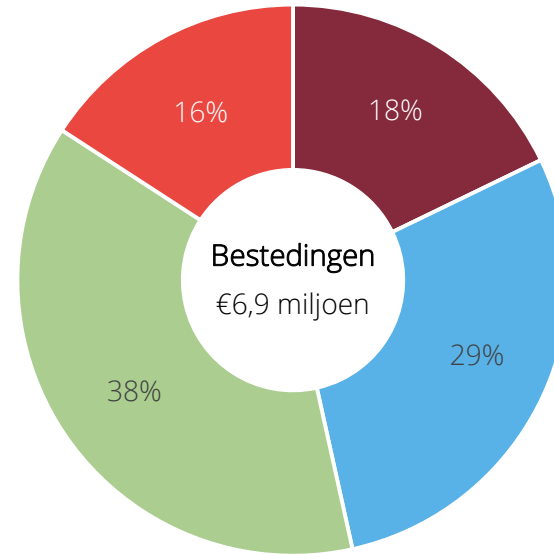
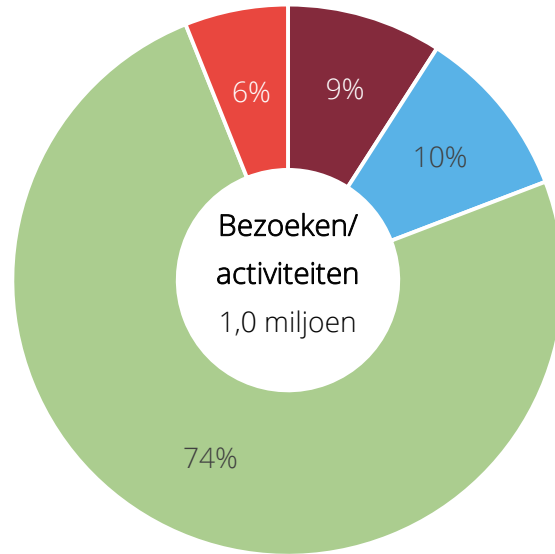
Hoofdconclusies

- Het dagrecreatief aanbod is op totaalniveau vrij beperkt. Er is relatief veel 'te zien' maar weinig 'te doen'.
- Het landschap, Franeker en het Planetarium zijn dé trekkers. Het Planetarium trok ca. 64.000 bezoekers in 2018, twee derde van het totaal bezoek aan musea en bezienswaardigheden.
- Merendeel evenementen trekt 2.000-3.500 bezoekers. Uitzondering zijn Rock 'n Roll festival (ca. 5.000 bezoekers), PC Franeker en Agrarische Dagen (beide ca. 15.000 bezoekers). De Slachtemarathon trekt doorgaans ook veel bezoekers, echter deze heeft in 2018 niet plaatsgevonden.
- Circa driekwart van de bezoeken worden gevormd door wandelaars en fietsers. Deze sector heeft een relatief lage economische impact per persoon, waardoor het aandeel in de totale bestedingen (38%) flink kleiner is.
- De fontein is een belangrijke nieuwe trekker voor de gemeente en vormt een (nieuwe) aanleiding om (een deel van) de elf steden te bezoeken.

*Er is relatief veel te zien
maar weinig te doen in
de gemeente*

Dagrecreatie 2018

Legenda

■ Musea en (culturele) bezienswaardigheden

Planetarium, 6 musea, molens zoals de Korenaar en Menameradiel, Martinikerk

■ Dagrecreatieve aanbieders

8 aanbieders, denk aan theaters, zwembad, boot- en kanoverhuur, outdoor en survival

■ Evenementen

12 evenementen met 2.000 of meer bezoekers, zoals PC Franeker, Agrarische Dagen, FK Fierljeppen Winsum, Rypstermerke Dronryp

■ Wandelen en fietsen

Ter achtergrond

- *In de bestedingen tellen uitgaven aan horeca, retail, entree en vervoer mee.*
- *De genoemde cijfers zijn de resultaten van de monitor vrijetijdseconomie van ZKA. Zie H2.1 en bijlage 1.*

2.4 Resultaten in perspectief

De totale recreatief-toeristische bestedingen in Waadhoeke bedragen circa € 13,5 miljoen. De verhouding tussen de verblijfssector en de dagrecreatieve sector is nagenoeg fifty-fifty. Qua bestedingsomvang verhoudt Waadhoeke zich in deze vergelijking het meest tot Doesburg – een historische stad van klein formaat. De gemeente Meierijstad is een recente fusiegemeente en groot van stuk. Hoewel de omvang van Waadhoeke aanzienlijk groter is, liggen de toeristische bestedingen in Meierijstad een stuk hoger. Dit komt voort uit de dagrecreatieve sector (de verblijfssector is kleiner dan in Waadhoeke), en dan met name vanuit de evenementen (ca. 50% van de dagrecreatieve bestedingen). In Meierijstad vinden een aantal grote festivals plaats met veel bezoekers en een hoge entree, zoals Paaspop en 7th Sunday.

De buurgemeente Harlingen is qua totale bestedingsomvang vergelijkbaar met Meierijstad, hoewel de dagrecreatieve sector zeer klein van omvang is (kleiner dan in Waadhoeke). Het is de verblijfssector die hoog scoort in de bestedingen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat ruim de helft van deze bestedingen voortkomen uit de grote chartervloot van Harlingen. De gemeente Berg en Dal is de meest toeristische gemeente in deze vergelijking. Dit is een gemeente met in de verblijf- en dagrecreatieve sector een aantal sterke aanbieders met bovenregionaal bereik. Tot slot, in gemeenten met een zeer uitgesproken toeristisch profiel zijn de bestedingen nog aanzienlijk hoger. In de gemeente Zandvoort bijvoorbeeld genereerde de sector ca. € 146 miljoen in 2014.

GEMEENTE	DOESBURG	WAADHOEKE	MEIERIJSTAD	HARLINGEN	BERG EN DAL
OPP. (KM2)	13	305	186	25	44
INWONERTAL	11.300	46.100	80.000	15.800	34.700
BESTEDINGEN VERBLIJFSSECTOR	€ 6.536.000	€ 6.541.000	€ 4.611.000	€ 20.938.000	€ 20.839.000
BESTEDINGEN DAGRECREATIE	€ 3.829.000	€ 6.917.000	€ 17.707.000	€ 3.996.000	€ 13.832.000
BESTEDINGEN TOTAAL	€ 10.365.000	€ 13.458.000	€ 22.318.000	€ 24.935.000	€ 34.671.000

03

Het perspectief

Verkenning van het toekomstperspectief van recreatie en toerisme in Waadhoeke

3.1 Inleiding

Nu we inzicht hebben in ons startpunt (de huidige recreatief-toeristische sector), kunnen we verkennen wat het toekomstperspectief is. Dit doen we aan de hand van een marktverkenning (H3.2) en een overzicht van de meest belangrijke en relevante trends en ontwikkelingen in de maatschappij en de recreatief-toeristische sector (H3.3). In H3.4 worden de inzichten uit alle analyses samengevat in een SWOT-analyse, welke tot slot leidt tot inzicht in de centrale kansen en opgaven voor de recreatief-toeristische sector van Waadhoeke.

3.2 Marktverkenning

Recreatie en toerisme in Waadhoeke en de regio Noordwest is in grofweg 2 doelgroepen te verdelen¹:

- De lokale bevolking: gaan naar evenementen in de buurt en maken vooral gebruik van laagdrempelige recreatie zoals fietsen, varen, sport-en-spel-activiteiten en horeca.
- De bezoekers: ook wel te typeren als rustzoekers, landschapspioniers en cultuursnuivers². Geïnteresseerde mensen die naast laagdrempelige recreatie ook graag naar cultuur(historische) activiteiten/bezienswaardigheden gaan. Dit kunnen zowel binnenlandse als buitenlandse bezoekers zijn.

Maar wie zijn de rustzoekers, landschapspioniers en cultuursnuivers en wat zoeken zij in Waadhoeke? Hiervoor zoomen we op de volgende pagina's in op Franeker en het landschap (de oude zee en de Waddenkust) van Waadhoeke.

¹ *Visie & uitvoeringsplan recreatie en toerisme 2018-2021, Bestemming Noordwest. Grotendeels vergelijkbaar met 'de Nora' (NBTC) of combinatie van Kosmopoliet en Postmaterialist (Motivaction).*
² *Volgens bovenstaand onderzoek behoort ca. 43% van de Nederlandse bevolking tot deze doelgroep.*

Franeker

Bezoekers aan Franeker gaan vaak ook langs andere Friese steden, maar kiezen wel bewust voor een bezoek aan Franeker, met name vanwege het Planetarium. Deze bezoekers typeren zich als mensen met een brede interesse. Ze zoeken graag de verdieping op, zoeken naar nieuwe ervaringen/inzichten (nieuwsgierig) of laten zich graag (creatief) inspireren. Dit kan zowel in de natuur zijn maar ook met culturele activiteiten. Deze doelgroep wordt over het algemeen graag in enige mate begeleid. Dit kan in de vorm van een geregeld programma via excursie of arrangement, of door zelf op pad te gaan maar dan wel met behulp van duidelijke en informatieve routebeschrijving en tips ('als je hier van houdt, bezoek dan ook...').

Franeker kan haar aantrekkingskracht op deze doelgroep nog verder uitbouwen en daarmee het bezoekmotief versterken maar ook de verblijfsduur verlengen en bestedingen verhogen. Bijvoorbeeld door de Academie van Franeker met (zomer)avond colleges, maar ook met passende (karakteristieke) logies- en horecavoorzieningen.

³ Zie oudezee.nl over 'geïnspireerd door de oude zee' en de beleving van Noordwest-Friesland.

Het Landschap

Het landschap is met name aantrekkelijk voor avontuurlijk ingestoken rustzoekers. Het uitgestrekte, soms ruige landschap waar wind vrij spel heeft en afstanden groot zijn, trekt mensen die ontspanning vinden in de fysieke uitdaging die het landschap geeft of de mentale uitdaging in de betrekkelijke eenzaamheid. De 40 kernen liggen als het ware uitgestrooid in dit uitgestrekte landschap en bieden natuurlijke rustpunten om even te stoppen voor ontspanning of verdieping. De waddenkust trekt creatieve rustzoekers die op de intrinsieke kwaliteit van het landschap afkomen. Ze gaan graag van de 'gebaande paden' af, zijn iets meer op zichzelf en karakteristiek gaat voor luxe. Ook komen rustzoekers op het verhaal van de oude zee³ af, maar zij houden van iets meer structuur dan de bezoeker die de Waddenkust afstruint. Neem deze mensen mee in het verhaal van de streek: onder begeleiding of op een manier dat ze het zelf kunnen ontdekken.

Het ruige maar open karakter van het landschap kan versterkt worden met behulp van land art (bijv. Sense of Place, maar ook lokaal kunstenaarschap). Door daarnaast lokaal (kleinschalige) voorzieningen te bieden voor wandelaars en fietsers en deze in een netwerk te verbinden, is het landschap voor een bredere groep rustzoekers niet alleen aantrekkelijk maar ook bereikbaar.

Verbinding watersport met gemeente

Het gebied van de gemeente Waadhoeke heeft een lange waddenkust. Het vaarnetwerk heeft daar echter relatief weinig mee te maken. Vanuit Harlingen is er een doorgaande route Friesland in en in Waadhoeke zijn diverse routes bevaarbaar voor kleine motorjachten, klasse DM in de vaarwegclassificatie. Het onderliggende netwerk van vaarwegen laat een veel fijnmaziger beeld zien, met potentiële vaarrondes voor sloepen en open boten van enkele uren tot een dag. Daarmee ontstaat een potentieel nieuwe vaarbeleving in dit deel van Friesland, waar het open landschap met weidse uitzichten juist vanaf een sloep goed verkend kan worden. Zie ook bijlage 2.

Franeker is al een etappeplaats voor meerdaagse watersporters. Verder inzetten op de verbetering van voorzieningen is mogelijk en nodig. Het kleinschalig toerisme in de kleine kernen van Waadhoeke biedt mogelijkheden om havens, verhuurbedrijven, horeca en overnachtingsmogelijkheden aan elkaar te koppelen tot concentratiepunten (of clusters) met nieuwe product-markt-routecombinaties.

Verbinding landschap en Franeker

Waar het landschap (de oude zee en Waddenkust) en Franeker ieder op zich karakteristieke bestemmingen (kunnen) zijn, is er ook overlap in de aangesproken doelgroepen: interesse in natuur en cultuur.

De interesse in de omgeving om je heen (natuur & cultuur) is een overeenkomst tussen de doelgroepen en daarmee een aanknopingspunt om de verbinding tussen het landschap en Franeker te versterken – een kans om niet alleen de interesse maar ook de verblijfsduur te verlengen! Denk bijvoorbeeld aan het verleiden van bezoekers die het Planetarium trekt, om de dark sky aan de Waddenkust te beleven. Het Planetarium, Museum Martena, de Koornbeurs en de muziekschool verkennen momenteel de haalbaarheid en mogelijke partners (gemeentebreed) om een zogenaamd nachtfestival te organiseren.

Verbinding Waadhoeke en regio

De recreatief-toeristische infrastructuur en het toeristisch aanbod in Waadhoeke is op diverse manieren verknoopt met de regio. Denk hierbij aan de 11-steden en dan met name Leeuwarden en Harlingen, de Waddenkust, Noordwest Fryslân en de provincie.

De regio voorziet enerzijds in een markt waar Waadhoeke op in kan spelen, door gasten in de regio te verleiden om (ook) Waadhoeke te bezoeken. Anderzijds biedt de regio een verbreding van het toeristisch Waadhoeke. Dit maakt het voor gasten aantrekkelijk(er) om in Waadhoeke te verblijven en de gemeente als uitvalsbasis te gebruiken voor activiteiten binnen en buiten de gemeente.

DIT ZIJN DE WADDEN

KUST NOORD-HOLLAND
 KUST FRIESLAND →
 KUST GRONINGEN
 TEXEL
 VLIELAND
 TERSCHELLING
 AMELAND
 SCHIERMONNIKOOG

Kust Friesland

Land van terpen, zilte natuur en historische steden. Van duisternis en ruimte. Eigenzinnig en vrij. Leven met het tij.

*Inzicht in de
belangrijkste trends
voor Waadhoeke*

3.3 Trends en ontwikkelingen

Het recreatief-toeristisch perspectief van de gemeente Waadhoeke wordt mede bepaald door trends in de externe omgeving (socio-demografisch, economisch, technologisch) en ontwikkelingen in de recreatief-toeristische sector zelf.

Deze paragraaf brengt de belangrijkste trends in beeld. Hierbij bewegen we van de grote, langzame maatschappelijke trends naar de daaruit voortvloeiende sectorale trends. Deze sectorale trends zijn achtereenvolgens uitgesplitst naar verblijfstoerisme, dagrecreatie en watersport.

Maatschappelijke trends

Stressvolle maatschappij

We leven in een hectische samenleving waarin de druk om te presteren en een grote keuzevrijheid voor stress kunnen zorgen. We ervaren onze vrije tijd als schaars en er is veel behoefte aan rust en ontspanning. Dit biedt kansen voor de gemeente Waadhoeke: rust en ruimte om het 'hoofd leeg te maken'/uit te waaien is hier immers volop te vinden. En de drukke Randstad vol potentiële rustzoekers is dichtbij.

Mobiliteit

We worden steeds mobieler. We reizen sneller van a naar b waardoor het aanbod aan toeristische activiteiten groter wordt en grenzen overschrijdt. Buitenlandse markten worden hierdoor steeds belangrijker, maar innovaties bieden ook lokale kansen. Zo is de actieradius van fietsers aanzienlijk toegenomen door de elektrische fiets. Hierdoor is een rondje Waadhoeke op de fiets een stuk toegankelijker geworden voor een breed publiek.

Authenticiteit en beleving

De hang naar authenticiteit binnen de samenleving is groot. We zoeken naar 'echte' en betekenisvolle ervaringen en producten. Hierbij spelen verhalen een belangrijke rol. Daarnaast groeit de vraag naar unieke, immersieve belevingen. Beleving wordt steeds vaker aangeboden als (toeristisch) product. Ook producten en diensten worden regelmatig als een beleving in de markt gezet. De gemeente Waadhoeke bezit over volop aanknopingspunten en verhalen om verrassende ervaringen te bieden.

Verblijfstoerisme

Vindbaarheid en direct boeken

Mensen kiezen er steeds vaker voor om direct via de site van een accommodatie te boeken. Goede zichtbaarheid op het internet is daardoor belangrijk. Sociale media hebben een centrale plaats in onze samenleving verworven. De kanalen worden steeds vaker ingezet voor nieuws en reclame. Maar het online zoekgedrag van mensen verandert. Zo worden er steeds vaker spraakopdrachten gebruikt. Voor bedrijven in de vrijetijdssector is het belangrijk hier op voorbereid te zijn.

Buitengewoon verblijf

In een sector met veel concurrentie is het onderscheidend vermogen van belang. Mensen zoeken naar een accommodatie die niet alleen kwalitatief goed is maar ook nét even anders. Een boomhut of een hotel ingericht als knusse woonkamer zijn hier voorbeelden van. In dit digitale tijdperk is er een grote behoefte aan persoonlijke aandacht. We zoeken naar intieme accommodaties waarin gepersonaliseerde concepten voorop staan of die ons in onze identiteit versterken.

Vervagende grenzen

Verblijfsaccommodaties zoeken steeds vaker de link met dagrecreatief aanbod. Soms binnen het eigen bedrijf (wellness, golfhotel, etc.). Maar ook in samenwerking met lokale aanbieders om het verblijf onderdeel te laten zijn van de lokale omgeving en beleving. Grenzen vervagen tussen deelsectoren, maar ook binnen de verblijfssector zelf. Zo gaan bijvoorbeeld vakantieparken steeds meer op hotels lijken. Maaltijden worden op de kamers bezorgd en er kan worden in- en uitgecheckt op flexibele tijden.

Dagrecreatie

Wandelen en fietsen

Wandelen en fietsen zijn populaire recreatieve activiteiten. Het gebruik van o.a. elektrische fietsen, racefietsen en mountainbikes neemt toe. Dit vraagt om een passende infrastructuur. Tegelijkertijd leidt de commercialisering van authenticiteit tot een (deelse) afkeer ervan. Men is op zoek naar eigen belevingen waar 'doelloosheid' en het opzoeken van het onbekende centraal staan: eropuit trekken zonder plan en 'veilig kunnen (ver)dwalen'.

Randactiviteiten & agritoerisme

Het platteland verandert. Vergrijzing en demografische ontwikkeling zorgen ervoor dat agrarische bedrijven een nieuwe bestemming of andere inkomstenbronnen nodig hebben. Recreatieve functies kunnen hierbij uitkomst bieden. Ook in de dagrecreatieve sector is onderscheiden belangrijk. We zien daarom dat bedrijven en maatschappelijke/culturele voorzieningen zich vaker bezighouden met randactiviteiten als evenementen, avondopenstellingen en de zakelijke markt.

Bijzondere ervaringen

We zijn op zoek naar bijzondere ervaringen die ons de mogelijkheid geven ons even in een andere wereld te wanen. Thematisering en het vertellen van verhalen zijn hierbij van belang. Denk aan escape-rooms, thematische routes, maar ook (cultureel) erfgoed en musea worden weer goed bezocht. Door het lenen van concepten van o.a. attractieparken weten musea een bredere doelgroep aan te spreken. De mogelijkheden van virtual- en augmented reality bieden kansen voor attracties.

Watersport

Groeiende sloepenvaart

Er is een verschil in belangstelling per bootsoort. De sloep is de enige type boot waarvoor meer mensen belangstelling hebben dan de actuele gebruikers. De sloep is daarmee in potentie het enige groeisegment. Dit sluit aan bij het veranderend gebruik; minder vaardagen per jaar, minder vaaruren per dag, minder vaarvakanties en meer verhuur. De sloep is een laagdrempelig vaartuig dat door iedereen na wat oefening bestuurd kan worden. Friesland is al populair voor sloepen, dat groeit verder als ook de kleine vaarwegen ontsloten worden.

Krimpende vloot

De watersporters in Nederland vergrijzen. De gemiddelde leeftijd van ligplaatshouders / booteigenaren in Nederland is nu al hoog en zal de komende jaren verder stijgen. Dat komt deels door de toenemende vrije tijd en vitaliteit onder ouderen, deels ook door een minder grote aangroei van jonge watersporters. De verwachting is dat hierdoor het aantal pleziervaartuigen in Nederland zal dalen. Hierdoor komt de bezetting van vaste ligplaatsen in havens (verder) onder druk te staan.

Van bezit naar gebruik

Het hebben van een boot is voor steeds minder mensen een grote droom. Door versnipperd vrijetijdsgedrag is het bezit minder centraal komen te staan. Mensen willen liever delen, huren of meevaren om zo 'het gedoe' dat ook hoort bij een boot te vermijden. Landelijk groeit de verhuurvloot, met name met kleine open vaartuigen die eenvoudig te varen zijn.

3.4 Centrale kansen en opgaven

*Kansrijke
ontwikkelrichtingen
en toekomstige
uitdagingen*

Dit hoofdstuk vat de inzichten uit de voorgaande analyses samen in een SWOT-analyse. Door deze sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen niet alleen vast te stellen, maar ook met elkaar te confronteren krijgen we inzicht in de centrale kansen en opgaven voor de gemeente Waadhoeke. Deze staan weergegeven in de confrontatiematrix.

Sterkte

- Franeker met het Planetarium, diverse musea en centrum (mooi decor, veel historische gebouwen, voorzieningen, schoon, kwaliteit), 1 van de 11 steden.
- Het kustgebied en het donker (dark sky).
- Veel rust en ruimte.
- Gezonde lucht.
- Veel 'eigenheid' en verhalen in de kernen en de streken (o.a. Rembrandt en Saskia, Friese en Bildtse taal, polders en terpen, Academie).
- Ligplaatsen voor kleine en grote pleziervaart direct in Franeker.
- Ligging t.o.v. de Afsluitdijk (verbinding met Holland) en aan de internationale groene kustroute, treinverbinding met Leeuwarden en Harlingen (ook poort naar Vlieland en Terschelling).
- Diverse kleinschalige accommodaties met hoge Zoover beoordelingen.

Kans

- Verknoping van het uitgestrekte landschap doordat grote afstanden makkelijker af te leggen zijn met elektrische fiets en (elektrische) sloep.
- Sterkere verbinding watersport en R&T sector: land en water (evenementen, arrangementen, overstappunten, even kunnen aanleggen en wat doen, sportvisserij).
- R&T als (rand)activiteit voor (agrarische) bedrijven en culturele voorzieningen/erfgoed.
- Kleinschalig (karakteristiek) logiesaanbod van hoog niveau.
- Beleving van UNESCO Werelderfgoed Waddenzee kust versterken, sterk ondersteunen Unesco aanvraag Planetarium + UNESCO locaties in de omgeving gebruiken
- Groeiende belangstelling voor cultuur, met name doelgroep 55+ en groepen.
- Groei sloepenmarkt en belangstelling voor kleine vaarnetwerken.
- Groeiende behoefte aan korte vakanties (short breaks).
- 11-steden routes (versterkt door de fonteinen).

Zwakte

- Grote, uitgestrekte gemeente met veel (losse) kernen, verbinding ontbreekt.
- Door kleinschaligheid en verspreide ligging van het aanbod lijken de afstanden in het landschap (nog) groter.
- Onbekendheid van de kernen, streken en vaarwegen als toeristische bestemming en online/offline onzichtbaarheid/onvindbaarheid. Aanbodoverzicht ontbreekt.
- Weinig grote recreatief-toeristische trekkers. Bezienswaardigheden vaak beperkte openstelling en afhankelijk van vrijwilligers (niet professioneel gerund).
- Weinig te besteden (bv. aan attracties/activiteiten, onderscheidende horeca, souvenirs) en beperkte openstelling van bezienswaardigheden.
- 's Avonds weinig reuring/gezelligheid in centrum Franeker, veelal daghoreca.
- Beperkte sanitaire voorzieningen in het landschap en passantenhaven Franeker.
- Bezoek aan Franeker vaak kort (één dag) en seizoensgebonden (vooral zomer).

SWOT

Bedreiging

- Veel kleinschalige aanbieders, weinig slagkracht en opvolging is lastig.
- (Door)ontwikkeling van (online) concurrentie onder nationale en internationale bestemmingen voor short breaks en vakanties.
- Te veel met de ruggen naar elkaar staan (lokaal en regionaal, sectoraal), daardoor te weinig kritische massa (= aanbod).
- Achterblijvende innovatiezin.
- Langdurige procedures door ambtelijk capaciteitstekort.
- Reguliere watersport staat onder druk met krimpende pleziervloot.
- Vaarveiligheid in combinatie met de beroepsvaart op het Van Harinxmakanaal.

Kansen

Sterkten

Groeien

- Franeker als recreatief-toeristische bestemming: inspelen op groeimarkten/doelgroepen short breaks en cultuur. Vraagt om verbreding van het (totaal)aanbod.
- Het landschap als recreatief-toeristische bestemming door verbinding en belevingselementen van landschap, kunst, cultuur, kernen en vaarwegen;
- Sterk inzetten op (potentieel) lokaal en regionaal Unesco aanbod.

Zwakten

Versterken

- Online en offline vindbaarheid en zichtbaarheid van aanbod en bestemmingen.
- Lokale en regionale verbindingen op gebied van gedeelde verhalen/thema's en samenwerking.
- Onderliggend kleinschalig vaar netwerk voor nieuwe ontdekkingstochten per boot (dagrecreatie).

Confrontatiematrix

Bedreigingen

Verdedigen

- Watersportvoorzieningen die van kwaliteit zijn en toekomstbestendig.
- Gemeentelijke capaciteit voor toeristische plannen/ontwikkelingen.

Terugtrekken

- N.v.t.

04

De visie

Visie uitgewerkt in een toekomstbeeld met streekprofielen en actielijnen.

4.1 Inleiding

De voorgaande hoofdstukken vatten de analyses van de recreatief-toeristische sector in de gemeente Waadhoeke samen. Dit vormt de opmaat voor een visie op recreatie en toerisme in Waadhoeke.

Allereerst geeft H4.2 weer welke elementen een recreatief-toeristische ervaring vormen. Hiervoor gebruiken we het zogenaamde samengesteld toeristisch product. Vervolgens staat de ambitie van Waadhoeke beschreven in H4.3, inclusief de streekprofielen. Dit leidt uiteindelijk tot het toekomstbeeld in H4.4. Hierin staan de opgaven waar Waadhoeke de komende jaren voor komt te staan in de ontwikkeling van de sector (volgend uit H3.4). Dit zijn de actielijnen die nodig zijn om het toekomstbeeld te bewerkstelligen.

Om deze actielijnen gestructureerd invulling te kunnen geven, gebruiken we het samengesteld toeristisch product als kapstok. De actielijnen slaan een brug tussen de visie en de uitvoeringsagenda (uitgewerkt in het volgende hoofdstuk) en behelzen acties en kaders.

4.2 Samengesteld toeristisch product

De gastbeleving in een recreatief-toeristisch gebied wordt gevormd door veel partijen en elementen. Denk hierbij aan het landschap, erfgoed, musea, hoteliers, campingexploitanten, winkeliers, jachthavenexploitanten en horecaondernemers. In een vitale recreatief-toeristische gemeente vormen omgeving, accommodaties en de organisatie een organische eenheid. Ze versterken elkaar. Samen vormen zij de waarde en de beleving voor de recreant en toerist. Samen vormen zij het *samengesteld toeristisch product*.

Dit samengesteld toeristisch product bestaat uit 3 lagen:

- **Omgeving:** landschap, monumenten, water, cultuur et cetera. De gemeente Waadhoeke heeft de stad Franeker en vele dorpen en buurtschappen, van de Waddenkust tot diep in het binnenland. Daarnaast is er het regionale perspectief dat de omgeving (mede) vormgeeft, zoals de Waddenzee en de Waddenkust van Noord-Holland tot Groningen (of Denemarken), de Friese elf steden en fonteinen.
- **Accommodaties:** dit zijn verblijfsaccommodaties zoals kampeerbedrijven, bungalowparken, hotels, jachthavens, maar ook leisure-accommodaties zoals dagattracties en musea.
- **Organisatie:** dit is het bindmiddel tussen de andere elementen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ondersteunende dagrecreatie (fiets-, wandel- en vaarroutes, horeca, sloepenverhuur etc.) en de organisatiegraad van deze diensten, maar ook aan evenementen, toeristische informatievoorziening en regionale samenwerkingen/verbanden zoals Bestemming Noordwest en Merk Fryslân.

4.3 Recreatie en toerisme in Waadhoeke: de ambitie

1. We zijn trots *We zijn **trots** op ons landschap, onze stad en dorpen, onze verhalen, onze historie en onze talen. Deze geven ons identiteit. Dit **koesteren** we **en onderhouden** we.*
2. Dit delen we graag *Ons landschap en onze verhalen delen we graag met **geïnteresseerde en betrokken bezoekers** (onze doelgroep).*
3. Op een waardevolle manier *Ons doel is niet om zoveel mogelijk toeristen te trekken, maar **wél** om **meer toeristen uit onze doelgroep** te trekken en om onze bezoekers een zo **mooi mogelijke beleving** te bieden. Zo krijgen we enthousiaste en loyale bezoekers. Dit doen we met karakteristieke voorzieningen die bij ons passen, waarbij kwaliteit voorop staat. En dit is dan ook wat waard.*
4. We bundelen slim onze krachten *Hier moeten we voor **samenwerken**. We zijn creatief in het aan elkaar koppelen van voorzieningen, bijvoorbeeld op thema, als totaalproducten of als recreatief cluster(tje). Zo creëren we **bestemmingen en bezoekdoelen** voor onze bezoekers, over het land en over het water.*
5. Hierbij staat de bezoeker centraal *We **denken** hierbij **vanuit de bezoeker** of de recreant die we graag willen trekken, wat vinden zij leuk, wat kunnen we ze bieden en hoe vinden zij hun informatie en hun weg?*
6. Zo zijn we toekomstbestendig *Zo profiteren bewoners en ondernemers nu en in de toekomst zo optimaal mogelijk van de positieve effecten van recreatie en toerisme. Hierdoor kunnen we **blijven genieten en investeren in ons landschap en onze leefomgeving**.*

We zetten in op waardevol toerisme. Dat blijkt ook uit onze ambitie: in 2024 zijn de recreatief-toeristische bestedingen met 30% toegenomen.

Academiestad

Academiestad

De beleving

Franeker is een aantrekkelijke en levende academische stad in een historisch decor met het Planetarium als grote trekker (en Unesco Wereld Erfgoed i.o.), de ster van de elf steden.

Franeker is dé academische stad van Friesland. Het is de wetenschap en de nieuwsgierigheid die het verleden verbindt met het heden en de toekomst. Dat is de dagelijkse realiteit: de Academie is niet voor niets nieuw opgericht! Het bekendste voorbeeld (en de grootste trekker) is het Planetarium. Museum Martena vertelt het academische verhaal en werkt aan het mogelijk maken van het vertellen van het Waadhoeke verhaal. Gebruik het academische verhaal als bindmiddel voor recreatief-toeristische producten. Denk bijvoorbeeld aan zomeravond colleges van Academie i.s.m. Planetarium, musea en voorzieningen (logies en horeca). Maar niet alles is noeste wetenschap, ontspanning hoort er ook bij. Bijvoorbeeld met een workshop via het kaatsmuseum om eens één van de ondoordringelijkste sporten zelf uit te proberen.

Versterk de verbinding met omgeving, als verdieping en verbreding op het aanbod. Denk aan excursies binnen de gemeente en aan de toekomstige verbinding met andere UNESCO locaties in de regio.

De doelgroep

De doelgroep die op de beleving van Franeker afkomt, is als volgt te typeren (zie ook H3.2):

Verdieping en inspiratie in een bruisende academische stad, boordevol cultuur en cultuurhistorie

Franeker trekt mensen met een brede interesse, op zoek naar nieuwe ervaringen en inzichten. Echte cultuursnuivers. Zij houden van enige mate van begeleiding en van kwaliteit. Of in de vorm van een programma of excursie, of ze gaan lekker zelf op pad maar dan wel met behulp van duidelijke beschrijvingen en tips.

Sleutelwoorden: *geïnteresseerd, betrokken, persoonlijk, duidelijkheid, gemak, kwaliteit, houden van tips/leidraad, authenticiteit, herkenbaarheid.*

Waddenkust

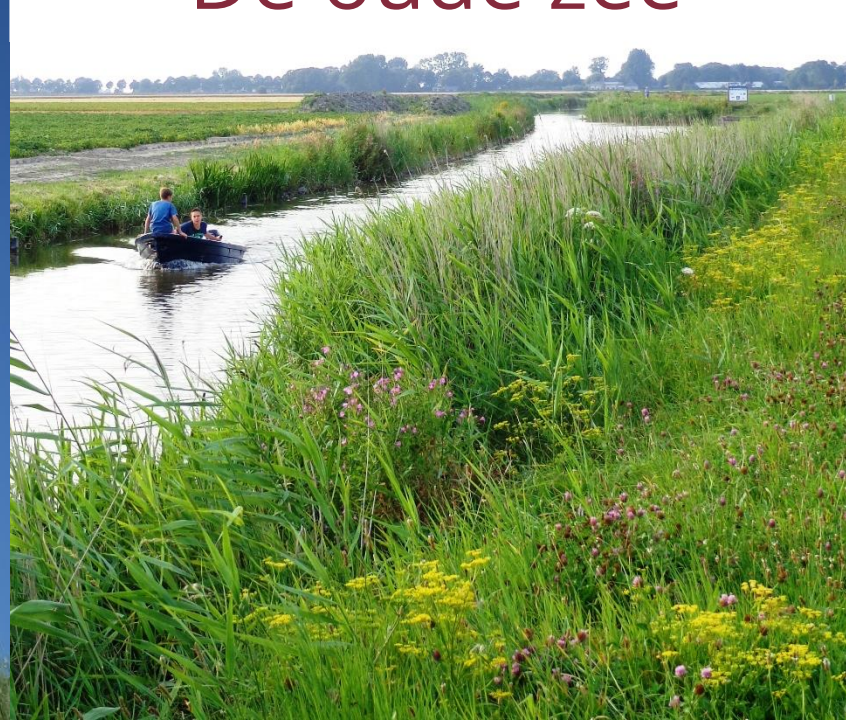

Van harte welkom
op het boerepad
Het Boerepad is een
aanwijzing voor de
toegang tot de
weiden voor de
dieren en planten
gesloten op 1 juni
gesloten bij vee
info: www.achter
Boerepad
TROCH IT

De oude zee

De oude zee & Waddenkust

De beleving

Uitgestrekt, ruig landschap waar wind vrij spel heeft en afstanden groot zijn.

Versterk de beleving van de Waddenkust en de oude zee. Hier is het nog écht donker 's nachts. Fiets over de scheiding tussen land en water, buitendijks en op oude en nieuwe zeedijken. Proef en voel de polder. Hier is ruimte voor bezinning. Zoek de beschutting op in onontdekte plekjes zoals de verrassend mooie kerkjes, stinzen en staten. Ontdek het landschap via de kleine vaarwegen en probeer het slootje springen eens op z'n Fries (fierljeppen). Breng de oude verhalen tot leven. Laat je net als de bewoners van de Oudebildtdijk creatief en kunstzinnig inspireren door het landschap en de lichtinval. Denk hierbij aan excursies, land art, goede routes (soms juist zonder pad) en in het landschap passende accommodaties.

Maak de afstanden overbrugbaar. Bijvoorbeeld met een netwerk van (kleinschalige) voorzieningen en rustpunten die even beschutting bieden.

De doelgroep

De doelgroepen die op de beleving van het landschap van Waadhoeke afkomen, zijn als volgt te typeren (zie ook H3.2):

Waddenkust: Uitwaaien en bezinning in een soms ruig, maar altijd uitgestrekt kustlandschap.

De waddenkust is voor de avontuurlijken creatieve rustzoekers. Echte landschapspioniers en natuurliefhebbers. Zij voelen zich aangetrokken door de intrinsieke kwaliteit van het landschap, vinden het niet erg om op zichzelf te zijn, houden van vrijheid en gaan graag van de gebaande paden af. Karakteristieke ervaringen en voorzieningen stellen zij boven luxe.

Sleutelwoorden: *vrijheid, creativiteit, ontspanning, uniek, ontdekken.*

De oude zee: Op ontdekkingstocht in een eeuwenoud cultuurlandschap, doorspekt met lokale verhalen.

Voor de avontuurlijk ingestoken rustzoekers, natuurliefhebbers en cultuursnuivers. Houden (net als de Franeker bezoeker) van een beetje leidraad. Neem ze dus mee in de verhalen van het landschap: onder begeleiding of op een manier dat ze het zelf kunnen ontdekken.

Sleutelwoorden: *geïnteresseerd, betrokken, persoonlijk, duidelijkheid, gemak, houden van tips/leidraad, authenticiteit, herkenbaarheid.*

4.4 Toekomstbeeld

Uit de analyses in de vorige hoofdstukken volgen een aantal hoofdpogaven (H3.4). Samengevat zijn deze:

1. Zichtbaarheid (vindbaarheid van aanbod en bestemmingen) en samenwerking (lokaal en regionaal op basis van thema's en UNESCO).
2. Franeker versterken als recreatief-toeristische bestemming/trekker.
3. Het landschap versterken als recreatief-toeristische bestemming/trekker.

Deze hoofdpogaven zijn in het volgende hoofdstuk als actielijnen uitgewerkt. Aan de basis staan de drie profielen (zie vorige pagina's). Franeker in het profiel 'academiestad' en het landschap in de 'Waddenkust' en 'De oude zee'. Deze drie profielen functioneren als onderleggers. Met andere woorden: het helpt om richting te geven aan ontwikkeling, maar het is niet perse of altijd waar de toerist op zoekt. De toerist wordt aangetrokken door de totaalbeleving van omgeving, accommodaties en organisatie (zie H4.2).

B

Deel B

Uitvoering

05

Uitvoeringsagenda

5.1 Inleiding

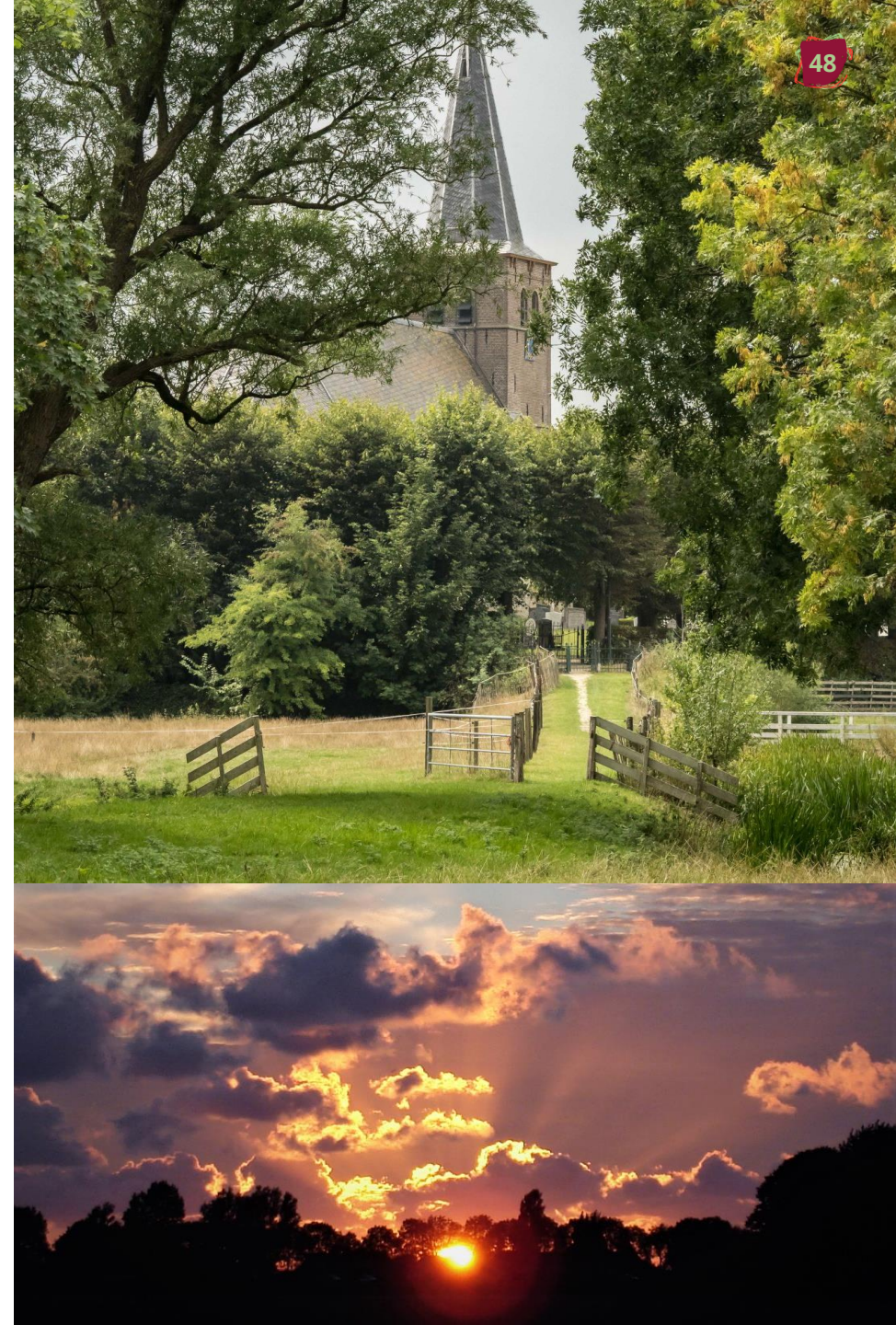
Vanuit de visie op recreatie en toerisme in de gemeente Waadhoeke, volgen een drietal actielijnen (H5.2). In dit hoofdstuk staan deze actielijnen uitgewerkt in een uitvoeringsagenda, in concrete acties en kaders. Het toeristisch samengesteld product (zie H4.4) is als onderlegger gebruikt om hier structuur in aan te brengen.

De analyses over de sector, de doelgroepen en de kansen vanuit de trends en ontwikkelingen en de SWOT-analyse (H2-H3) hebben allen hun vertaalslag gekregen in de actielijnen. De profielen uit H4 zijn verwerkt in en worden versterkt door de uitvoeringsagenda.

5.2 Uitvoeringsagenda

Elke actielijn heeft een aantal **projecten** en per project zijn er een aantal **actiepunten**. Per actie zijn vervolgens kwalitatief een aantal aspecten uitgewerkt:

- **Hangt samen met:** hier wordt de samenhang tussen verschillende acties in de uitvoeringsagenda aangegeven of met ander beleid dat in ontwikkeling is (zoals de cultuur nota).
- **Wie is het eerst aan zet:** hoewel bijna elke actie om samenwerking vraagt, is er over het algemeen één partij het eerst aan zet. Vaak staat hier de gemeente genoemd. Dit betekent niet dat de gemeente alles zelf moet oppakken, maar wel dat juist de gemeente in sommige gevallen het initiatief moet nemen om actie 'officieel' te laten starten en dat de juiste mensen daar aan gekoppeld zijn.
- **Betrokken partijen en hun rollen:** hierin staat aangegeven welke partijen betrokken zijn bij de uitvoering van een actie én welke rol de partij heeft. Recreatief-toeristische aanbieders kunnen ondernemers zijn, maar ook dorpsbelangen of vrijwilligers.
- **Termijn/prioriteit:** de prioriteit kan hoog, midden of laag zijn. Ook vragen sommige acties doorlopend om aandacht. De jaartallen dienen als richtpunt.
- **Eventueel budget/bestaand project:** indien relevant of bekend worden hier (beschikbare) budgetten aangegeven of aan welk (lopend) project deze actie gekoppeld is/kan worden.

Overzicht

Actielijn 1: Zichtbaarheid & samenwerking

Waadhoeke op de kaart

Ontsluiting toeristisch product

Versterking ondernemerschap

49-51

49

50

51

Actielijn 2: Franeker versterken als toeristische trekker

Aantrekkelijke en beleefbare omgeving

Versterken dagrecreatief aanbod

Versterken logiesaanbod

Organisatie

52-55

52

53

54

55

Actielijn 3: Landschap versterken als toeristische trekker

Aantrekkelijke en beleefbare omgeving

Versterken dagrecreatief aanbod

Versterken logiesaanbod

Organisatie

56-59

56

57

58

59

Belangrijkste eerste stappen

60

Actielijn 1: Zichtbaarheid & samenwerking (1/3)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Waadhoeke op de kaart	<p>ACTIE: Lokale bekendheid bevorderen onder (nieuwe) inwoners: ontdek uw eigen gemeente. Ter bevordering van ambassadeurschap en het onder de aandacht brengen van mogelijkheden om als vrijwilliger bij te dragen.</p>	Cultuur nota.	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (bedenken passende vorm en leveren van content); dorpsbelangen & gemeente (verspreiding). 	Hoge prioriteit, 2020. Doorlopende actie.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Versterken van (boven-)regionale bekendheid: Waadhoeke marketing zal niet voldoende bereik en effect (en budget) hebben.</p> <ol style="list-style-type: none"> Blijf daarom als (VVV) Franeker en als (streek binnen de) gemeente aanhaken op de omgeving: Bestemming Noardwest (incl. VV's Harlingen en Leeuwarden e.o., Uytland, Greidhoeke), provincie Fryslân, Merk Fryslân, VisitWadden. Doorontwikkelen van de eigen verhalen/beleving van Waadhoeke en haak aan op lopende campagnes/pagina's. Zorg doorlopend voor actuele en aantrekkelijke content. 	n.v.t.	Gemeente & R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (afstemming met regionale partijen en lokaal informeren); Regioanjager (lokaal informeren); R&T-aanbieders (inspelen op lopende campagnes). 	Hoge prioriteit, 2020. Doorlopende actie.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Jaarronde evenementenkalender.</p> <ol style="list-style-type: none"> Ook koppelen aan de beleving/verhalen die Waadhoeke te bieden heeft (het verdiepen van evenementenaanbod zoals Citymarketing Franeker het noemt). Promotie op bestaande kanalen zoals Franeker Ster van de Elfsteden, de Greidhoeke, Oude Zee, Uytland, Merk Fryslân, VisitWadden. Zorg doorlopend voor actuele en aantrekkelijke content. Analyseer o.b.v. bestaande kalender of er kansen zijn om (nieuwe) evenementen buiten het zomerseizoen te ontwikkelen. 	n.v.t.	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (aanleveren content bij kanalen, verspreiding onder gasten); Regioanjager (bekendheid vergroten onder R&T-aanbieders). 	Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> LF2028. Franeker verleidt, binnenstad management.

Actielijn 1: Zichtbaarheid & samenwerking (2/3)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Ontsluiting toeristisch product	<p>ACTIE: Informatievoorziening op orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digitaal aansluiten bij bestaande kanalen (zie opsomming bij project Waadhoeke op de kaart), geen eigen gemeente website ontwikkelen. • Zet ook Google in, alle adressen invoeren en zichtbaar maken, actuele openingstijden, foto's koppelen aan locaties, etc. • Onderhoud en actualiseren fysieke TIP's op strategische/traffic locaties. 	Waadhoeke op de kaart (actielijn 1).	R&T-aanbieders & Bestemming Noordwest	<ul style="list-style-type: none"> • R&T-aanbieders (aanleveren content bij kanalen); • Bestemming Noordwest (TIP's). 	Hoge prioriteit, 2020. Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> • 'Google-avonden', Uytland.
	<p>ACTIE/KADER: Bewegwijzering op orde.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van knooppunten en op- en overstappunten voor varen, fietsen en wandelen. • Vanaf belangrijkste routes aanduiding van nabije recreatieve voorzieningen en/of clusters. • Vanaf het water ook aanduiding van plaatsnamen. • Ontwikkeling van eenduidig beleid en onderhoudsplan recreatieve bebording. <p><i>Denk bijvoorbeeld aan: gemeente verwijst naar openbare recreatieve voorzieningen, cultuurhistorische bezienswaardigheden en recreatieve clusters en rustpunten. Per R&T-aanbieder max. 1-2 'bruine bordjes' in openbare ruimte, zelf verantwoordelijk voor aanschaf, plaatsing en onderhoud, locatie in afstemming met gemeente.</i></p>	Organisatie (actielijn 2 en 3).	Gemeente & Marrekrite	<ul style="list-style-type: none"> • Marrekrite (knooppunten); • Gemeente (recreatieve bebording, kaders stellen); • R&T-aanbieders (melden wijzigingen aan Marrekrite). 	Hoge prioriteit, termijn 2020-2021.	<ul style="list-style-type: none"> • Knooppuntkaarten Marrekrite. • Buitendijks fietsen. • Franeker Verwent, binnenstadmanagement. • GWVP.

Actielijn 1: Zichtbaarheid & samenwerking (3/3)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Versterking ondernemerschap	<p>ACTIE: Eén duidelijk aanspreekpunt bij de gemeente voor toeristische aanbieders, die ondersteunt (bij bv. vergunningen, meldingen, subsidiemogelijkheden), lokale en regionale partijen verbindt en intern binnen gemeente schakelpunt is tussen afdelingen/diensten.</p>	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (faciliteren en informeren). 	Hoge prioriteit, 2020.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Bevorderen van onderlinge bekendheid en kennis toeristische aanbieders:</p> <ul style="list-style-type: none"> Maak gebruik van de aanjager en het cursusaanbod van Bestemming Noordwest. <i>Denk ook aan cursus Gastheer van het Landschap van IVN.</i> Breng aanbieders lokaal bij elkaar voor productontwikkeling, meertaligheid en samenwerking. Verken behoefte voor een gecentraliseerd (lokaal) toeristisch platform/netwerk. Maak hierbij slim gebruik van de bestaande netwerken van bestaande ondernemersverenigingen. 	Cultuur nota.	Bestemming Noordwest	<ul style="list-style-type: none"> Bestemming Noordwest (faciliteren en informeren); Gemeente (verkennen behoefte lokaal platform/netwerk). 	Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> Bijdrage aan Bestemming Noordwest.
	<p>ACTIE: Stimuleer logiesaanbieders om meer dan louter een slaapplek aan te bieden. <i>Denk aan een sundowner (borrel en hapje bij ondergaande zon) bij aankomst, arrangementen met dagrecreatief aanbod.</i> Grijp het provinciale onderzoek naar de vitaliteit van logiesaccommodaties aan om handvatten voor de nodige toekomstige impulsen te verkrijgen.</p>	Waadhoeke op de kaart (actielijn 1).	Bestemming Noordwest	<ul style="list-style-type: none"> Bestemming Noordwest & gemeente (faciliteren en informeren). 	Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> Bijdrage aan Bestemming Noordwest. Provinciaal onderzoek vitaliteit logies.

Actielijn 2: Franeker versterken als toeristische trekker (1/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Aantrekkelijke en beleefbare omgeving	<p>ACTIE: Versterken centrum Franeker, door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitstraling centrum te versterken (onderhoud panden, uitstraling gevels, aankleding/aanlichting van panden, bruggen en andere elementen). • Gezellig winkel- en verblijfsgebied te creëren waar streekproducten te proeven/te koop zijn en terrassen bijdragen aan een levendige en aantrekkelijke uitstraling. • Centrumgebied te verbreden (bv. door Stadspark en Zuiderkade meer te betrekken en recreatief te ontwikkelen). 	n.v.t.	Binnenstadmanagement & gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • R&T-aanbieders (uitstraling eigen panden en productontwikkeling); • Binnenstadmanagement (verbinden en inspireren); • Gemeente (faciliteren en ontwikkelingen openbare ruimte). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	<ul style="list-style-type: none"> • Franeker Verwent, binnenstadmanagement.
	<p>ACTIE: Doorontwikkeling Rondvaart Franeker, combineer met bootverhuur Franeker, fluisterboten.</p>	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 2 en 3).	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> • R&T-aanbieders (initiatiefnemer). 	Lage prioriteit, termijn 2020-2025.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Handhaving vaste ligplaatsen in vaarten Franeker.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Registratie maken van boten die zijn vrijgesteld, boten die wel zijn aangemeld en die betalen en boten die dat (nog) niet doen. 2. Actief aanschrijven van eigenaren en actief handhaven op het juiste gebruik. 	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente (inventariseren); • Havenmeester (handhaven). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2021.	n.v.t.

Actielijn 2: Franeker versterken als toeristische trekker (2/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Versterken dag-recreatief aanbod	<p>ACTIE: Productontwikkeling op basis van beleving/verhalen. Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> Academiestad en aan kaatsen (kaats clinics, PC, oudste sportevenement) (ook onderdeel van Jaarplan citymarketing Franeker 2019). Koppelingen met de omgeving op thema's zoals de nacht, Rembrandt & Saskia (trouwerij in Sint Annaparochie, link met Academie via vader Saskia). Denk verder dan alleen bezoek aan musea/bezienswaardigheden, maar bijv. in combi met bootverhuur. Verbouwing Museum Martena met meer ruimte voor Franeker en Waadhoeke verhalen (o.a. Anna Maria van Schurman, eerste vrouwelijke studente in Nederland en Jan Hendrik Oort als astronoom van wereldfaam en van de fontein). Citymarketing. 	Cultuur nota.	R&T-aanbieders/ middenstand	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders/ middenstand (inspelen op thema's); OVF en binnenstadmanagement (aanjagen en informeren); 'Grote drie' (Planetarium, Academie en Museum Martena die basis vormen voor de verhalen) (inspireren en stimuleren). 	Hoge prioriteit, termijn 2020-2023. Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> 11fountains. Verbouwing Museum Martena vanaf 2020 (met o.a. ondersteuning Bank Giroloterij). Dark Sky. Aanklikfonds Bestemming Noardwest.
	<p>ACTIE: Sterk ondersteunen van Eise Eisinga Planetarium om tot UNESCO Werelderfgoed te komen. Koppel hier lokale productontwikkeling aan (zie bovenstaande suggesties) maar ook regionale productontwikkeling/ samenwerking met andere UNESCO-locaties in de omgeving (Waddenzee, Woudagemaal, Schokland, Stelling van Amsterdam (met Afsluitdijk en Wadden Center als stepping stones).</p>	Waadhoeke op de kaart (actielijn 1), Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 3).	Eise Eisinga Planetarium	<ul style="list-style-type: none"> Eise Eisinga Planetarium (initiatiefnemer); Gemeente (faciliteren en ondersteunen initiatief). 	Hoge prioriteit, termijn 2020-2025.	Eise Eisinga wordt in 2022 ter beoordeling aan de UNESCO voorgedragen.
	<p>ACTIE: Verkennen mogelijkheden stadsstrand Franeker zuid.</p>	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 3).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (verkennen). 	Lage prioriteit, termijn 2020-2023.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Doorontwikkeling van het verhaal van de Academie als toeristisch product op basis van echt onderscheidende typisch Franeker thema's. <i>Bijvoorbeeld met summer colleges (één of enkele aaneengesloten dagen/avonden, aangevuld met bijpassende logies en excursies in en buiten de stad), academische dagen of ontwikkeling typische Franeker producten.</i></p>	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 3).	Citymarketing en R&T-aanbieders/ middenstand	<ul style="list-style-type: none"> Academie (inspireren); Citymarketing (stimuleren) R&T-aanbieders/ middenstand (inspelen op thema's). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	<ul style="list-style-type: none"> 11 academische verhalen. Franeker gebakje. 11fountains. Aanklikfonds Bestemming Noardwest.

Actielijn 2: Franeker versterken als toeristische trekker (3/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Versterken logies-aanbod	<p>ACTIE: Verbetering sanitaire voorziening passantenhaven Franeker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zoeken van geschikte locatie voor aanvullende sanitaire voorzieningen aan de westzijde van de Zuiderkade. • Heldere informatievoorziening (online en offline) over (sanitaire) voorzieningen en loopafstanden. 	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente (ontwikkelaar). 	Hoge prioriteit, termijn 2020-2021.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Verkenning van haalbaarheid en/of zoeken van geïnteresseerde partijen voor hotelontwikkeling die nieuwe doelgroepen aanspreekt, bijv. de groepsmarkt, toegankelijk verblijf, kuuroord/spa. Hierbij zoeken naar locatie en gebouw met meerwaarde (historisch pand met verhaal) om zich te onderscheiden.</p>	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente (acquisitie en faciliteren via bestemming(-splan); • Ondernemer (initiatiefnemer). 	Lage prioriteit, termijn 2020-2023.	n.v.t.
	<p>KADER: Aanbod kleinschalige logies (B&B's, vakantiehuisjes- en appartementen) in Franeker monitoren en reguleren. Hanteer als gemeente heldere uitgangspunten. <i>Denk bijvoorbeeld aan: enkel als ondergeschikte kleinschalige logies met eigenaar als hoofdbewoner, een max. van 3-5 kamers/eenheden en/of max. 6-10 personen, passend bij karakter omgeving, geeft geen ontoelaatbare parkeerdruk of inbreuk op leefomgeving, aanvulling op bestaand aanbod qua locatie of concept (logies als beleving/verhaal, luxeniveau).</i></p>	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente (kaders stellen). 	Hoge prioriteit, 2020.	n.v.t.
	<p>KADER: Camperplaatsen: uitgangspunt is dat gemeente wel strategische/kansrijke locaties signaleert (bijv. bij de recreatieve clusters (zie ook het project Organisatie in deze actielijn) maar ook in/rond Franeker), maar niet zelf camperlocaties ontwikkelt (GOP's). In plaats daarvan worden lokale (recreatieve) ondernemers gestimuleerd om in te spelen op deze groeiemarkt. Deze werkwijze sluit aan bij het Fries Camper Kader van Marrekrite. <i>N.B. Op diverse plaatsen in Nederland is de combinatie van jachthaven en camperplaatsen een succesvolle formule.</i></p>	Versterken logiesaanbod (actielijn 3).	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente (kaders stellen); • R&T-aanbieders (initiatiefnemer). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	n.v.t.

Actielijn 2: Franeker versterken als toeristische trekker (4/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
	<p>ACTIE: Optimale aansluiting op routevoorzieningen.</p> <ol style="list-style-type: none"> Eerst de basis op orde: paden van goede kwaliteit, bewegwijzering duidelijk en eenduidig, routes sluiten aan op én verwijzen naar kernen, bezienswaardigheden en voorzieningen. Verbind vaarroutes met fiets- en wandelroutes. Hierdoor vormen zich aantrekkelijke recreatieve aders. Vervolgens de lading (invullen met routes en verhalen): routes zijn een manier om de verhalen van alle streken/kernen te verbinden. Maak onderhoudsplannen. 	Organisatie (actielijn 3).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (faciliterend en stimulerend); Marrekrite (knooppunten netwerk); R&T-aanbieders (inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	<ul style="list-style-type: none"> Franeker Verwent, binnenstad-management GVVP.
Organisatie	<p>ACTIE: Naslagwerk met Franeker verhalen ontwikkelen, dat als inspiratie kan dienen voor ondernemers om op in te spelen.</p>	Aantrekkelijke en beleefbare omgeving en Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 2)	Academie en Museum Martena	<ul style="list-style-type: none"> Academie en Museum Martena (ontwikkelen); OVF en binnenstad management (verspreiden); R&T-aanbieders/ middenstand (inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2021.	<ul style="list-style-type: none"> De 11 academische verhalen.
	<p>ACTIE: Informatiezuilen in Franeker en buitengebied rondom:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gemeente maakt samen met belanghebbende ondernemers/partijen een plan voor het up-to-date houden content en beheer/onderhoud. De ontwikkeling van producten rondom verhalen/beleving (zie project versterken dagrecreatief aanbod) geven richting aan de thema's waarmee de content ingevuld kan worden (inclusief relevante verwijzingen naar attracties/bezienswaardigheden in Waadhoeke buiten Franeker). 	Ontsluiten toeristisch product (actielijn 1).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (onderhoudsplan); R&T-aanbieders (aanleveren content). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2022.	<ul style="list-style-type: none"> Franeker verleidt, binnenstad management.

Actielijn 3: Landschap versterken als toeristische trekker (1/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Aantrekkelijke en beleefbare omgeving	<p>ACTIE: Het landschap en de cultuurhistorie van de streken/dorpen is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar. <i>Bijvoorbeeld m.b.v. uitkijkpunten en land art (Sense of Place, Claudy Jongstra of mienskip) zoals Terpentoer bij Wijnaldum of een Súdwester.</i> Beleefbaar. <i>Bijvoorbeeld m.b.v. routes, geocaching, struinnatuur, spelen in het landschap en 'purposeless walking', Potatoes Go Wild e.d.</i> 	Cultuur nota. Organisatie (actielijn 3).	Gemeente & R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (stimuleren en faciliteren); R&T-aanbieders (initiatieven en inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2025.	<ul style="list-style-type: none"> Sense of Place. Leader (agritoeerisme). Buitendijks fietsen.
	<p>ACTIE/KADER: Stimuleren/faciliteren van de inzet van cultureel/ industrieel/agrarisch erfgoed/panden voor recreatief gebruik. <i>Bijv. als:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Attractie (indoor en buitenspeeltuin zoals Avonturenboerderij Molenwaard).</i> <i>Bezienswaardigheid (museum ambachten/boerenverleden zoals Hitzum).</i> <i>Karakteristieke locatie voor horeca, (bijzondere) retail, logies.</i> <p>Uitgangspunten: passend in omgeving, voegt iets (nieuws) toe aan bestaand aanbod, goede kwaliteit en toegankelijkheid.</p>	Monumentenbeleid. Versterken dagrecreatief en logiesaanbod (actielijn 3).	Gemeente & R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (stimuleren en faciliteren); R&T-aanbieders (initiatieven en inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2025.	<ul style="list-style-type: none"> Atlantikwall Friesland, bunker Koehoal. Buitendijks fietsen.
	<p>ACTIE: Verkennen van mogelijkheden sloepenrondjes, mogelijk interessant:</p> <ol style="list-style-type: none"> Rondje Franeker-Tzum-Lollum: onderzoek naar haalbaarheid bevaarbaar maken route, onderhoudsplan. Rondje Sint Annaparochie: onderhoudsplan en bredere promotie: nu alleen als kanoroute en door praamverhuur, tevens geschikt voor sloepen. Toekomstig sloepenrondje Franeker. Sloepenrondje Het Bildt. 	Organisatie (actielijnen 2 en 3) en versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 3).	Gemeente & R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (onderzoek en onderhoudsplan); R&T-aanbieders (initiatieven en inspelen op). 	Lage prioriteit, termijn 2022-2025.	n.v.t.
	<p>ACTIE/KADER: Overige recreatieve beleving binnenwater:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ruimte voor aanbod (elektrische) sloepverhuur, kano, SUP e.d. Indien waterkwaliteit en (vaar)veiligheid het toelaat en er vanuit een kern behoefte aan is, aanleg van een zwemsteiger/-pier. Sportvisserij: één nieuwe huurovereenkomst visrecht tussen gemeente Waadhoeke en Sportvisserij Fryslân, beheer van viswateren die van recreatief belang zijn voor de gemeente en/of strategisch om door te ontwikkelen tot interessante locaties (incl. bijbehorende voorzieningen en logies) voor sportvissers/hengeltoeristen. 	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 3).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (kaders stellen en faciliteren); R&T-aanbieders (initiatieven en inspelen op). 	Doorlopend.	n.v.t.

Actielijn 3: Landschap versterken als toeristische trekker (2/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Versterken dag-recreatief aanbod	<p>ACTIE: Productontwikkeling op basis van beleving/verhalen: "het grijpbaar maken van het landschap". <i>Denk aan: een sundowner (zie de zon ondergaan onder genot van hapje/drankje, vanaf uitkijplek/jacuzzi), de nacht (Planetarium, Starbarn, Academie), hel van het noorden (Het Bildt, bv. met nachtelijke sloepentocht), kunst en artistieke beleving Oude Bildtdijk (workshops, galerij in de voortuin, logeren in een atelier), Rembrandt & Saskia (trouwerij in Sint Annaparochie, link met Academie via vader Saskia), molens Menameradiel en Waadhoeke breed (route, demonstratie, molenopknopdag, winkel).</i></p>	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 2), Organisatie (actielijn 3).	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (initiatiefnemer en arrangement ontwikkelaar); Bestemming Noordwest (ondersteuning en inspiratie); Gemeente (faciliteren en stimuleren). 	Gemiddelde prioriteit. Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> Bijdrage aan Bestemming Noordwest. Aanklikfonds Bestemming Noordwest.
	<p>ACTIE/KADER: Productontwikkeling aan de waddenkust met passende activiteiten die de beleving van rust en ruimte versterken. <i>Denk aan wadlopen (excursie vanuit Waadhoeke naar locatie in de regio), wellness/gezonde lucht (slik-behandelingen, solarium met uitzicht op de wadden, waddengeluid-therapieën), begeleide excursies, educatieve elementen (UNESCO, natuurbescherming, verzilting, eventueel in samenwerking met Academie en musea), buitendijks fietsen (incl. verwijzingen naar binnendijkse recreatieve clusters en attracties).</i></p>	Versterken dagrecreatief aanbod (actielijn 2), Organisatie (actielijn 3).	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (initiatiefnemer en arrangement ontwikkelaar); Bestemming Noordwest (ondersteuning en inspiratie); Gemeente (faciliteren en stimuleren). 	Gemiddelde prioriteit. Doorlopende actie.	<ul style="list-style-type: none"> Bijdrage aan Bestemming Noordwest. Waddenfonds. Archeologie langs het Wad, Uytland. Dark Sky. Aanklikfonds.
	<p>ACTIE: Openstelling van bezienswaardigheden en attracties zijn een aandachtspunt. Gemeente verkent samen met eigenaren/beheerders de mogelijkheden van een bredere openstelling, eventueel in samenwerking met partijen die in de buurt zijn gevestigd (zoals dorpsbelangen, ondernemers, maatschappelijke organisaties).</p>	Cultuur nota. Organisatie (actielijn 3).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (faciliteren en stimuleren); Lokale partijen (samenwerken). 	Hoge prioriteit, termijn 2020-2023.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Verkenning van haalbaarheid en/of zoeken van geïnteresseerde partijen voor gewenste nieuwe attracties. <i>Denk aan karpervisvijver (zie bijv. landgoedvisserij Someren), educatief (speel)park of andere genoemde voorbeelden in deze actielijn.</i></p>	n.v.t.	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (initiatiefnemer); Gemeente (indien gewenst aanjager). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2025.	n.v.t.
	<p>ACTIE: Onderzoeken mogelijkheden kleinschalige startlocatie dagzeilboten aan de Waddenkust, onder andere in Zwarte Haan en Roptazijl in samenwerking met Frysian Yachtclub.</p>	n.v.t.	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> R&T-aanbieders (initiatiefnemer); Gemeente (indien gewenst faciliteerder). 	Lage prioriteit, termijn 2020-2025.	n.v.t.

Actielijn 3: Landschap versterken als toeristische trekker (3/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
Versterken logies-aanbod	<p>KADER/ACTIE: Ruimte voor uitbreiding kleinschalig logiesaanbod. Kleinschalige logies (B&B's, vakantiehuisjes- en appartementen) is een min of meer zelfregulerende markt, maar hanteer als gemeente een aantal heldere uitgangspunten. <i>Denk bijvoorbeeld aan: enkel als ondergeschikte kleinschalige logies met eigenaar als hoofdbewoner, een max. van 3-5 kamers/eenheden en/of max. 6-10 personen, passend bij karakter dorp/landschap, geeft geen ontoelaatbare parkeerdruk of inbreuk op leefomgeving, aanvulling op bestaand aanbod qua locatie of concept (logies als beleving/verhaal, luxeniveau).</i></p>	n.v.t.	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (kaders stellen). 	Hoge prioriteit, 2020.	n.v.t.
	<p>KADER: Camperplaatsen: uitgangspunt is dat gemeente wel strategische/kansrijke locaties signaleert (bijv. bij de recreatieve clusters (zie ook het project Organisatie in deze actielijn) maar ook in/rond Franeker), maar niet zelf camperlocaties ontwikkelt (GOP's). In plaats daarvan worden lokale (recreatieve) ondernemers gestimuleerd om in te spelen op deze groeimarkt. Deze werkwijze sluit aan bij het Fries Camper Kader van Marrekrite. <i>N.B. Op diverse plaatsen in Nederland is de combinatie van jachthaven en camperplaatsen een succesvolle formule.</i></p>	Versterken logiesaanbod (actielijn 2).	R&T-aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (kaders stellen); R&T-aanbieders (initiatiefnemer). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	n.v.t.

Actielijn 3: Landschap versterken als toeristische trekker (4/4)

PROJECT	ACTIES EN KADERS	HANGT SAMEN MET:	WIE IS HET EERST AAN ZET?	BETROKKEN PARTIJEN EN HUN ROLLEN	TERMIJN/ PRIORITEIT	AANSLUITING BIJ BESTAAND PROJECT
	<p>ACTIE: Optimale routevoorzieningen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Eerst de basis op orde: paden van goede kwaliteit, bewegwijzering duidelijk en eenduidig, routes sluiten aan op én verwijzen naar kernen, bezienswaardigheden en voorzieningen. Verbind vaarroutes met fiets- en wandelroutes. Hierdoor vormen zich aantrekkelijke recreatieve aders. Vervolgens de lading (invullen met routes en verhalen): routes zijn een manier om de verhalen van alle streken/kernen te verbinden. Maak onderhoudsplannen. <p><i>Denk aan De Oude Middelseedyk, route Slachte marathon, Waterbeleefroute Menaam, boeren- en kerkpaden, cultuurhistorisch fietsnetwerk (bijv. molens Menameradiel), kunstroute (land art en Oude Bildtdijk) en routes rondom de productontwikkeling o.b.v. beleving/verhalen. Denk aan kansen die routes scheppen om gebieden/regio's met elkaar te verbinden (bijv. oude spoorlijn Stiens-Harlingen, fietspad Achlum-Harlingen, buitendijks fietsen en Afsluitdijk Wadden Center).</i></p>	Ontsluiting toeristisch product (actielijn 1); Organisatie (actielijn 2).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (faciliterend en stimulerend); Marrekrite (knooppunten netwerk); R&T-aanbieders (inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2023.	<ul style="list-style-type: none"> Buitendijks fietsen. GWP.
Organisatie	<p>ACTIE: Op strategische plekken langs bekende routes ontwikkeling van (kleine) clusters van voorzieningen. Hierbij worden laagdrempelige voorzieningen (picknickplaatsen, oplaadpunten, informatiepunten/borden) gekoppeld aan kleine attractie, bezienswaardigheid, rustpunt, TIP, horeca, logies, retail. Dit geeft een fiets/vaardoel. De koppeling van verschillende recreatieve stromen geeft meer draagvlak voor dergelijke voorzieningen. Dit vraagt om:</p> <ol style="list-style-type: none"> Een inventarisatie bestaand aanbod aan rustpunten en voorzieningen en wat al (min of meer) bestaande clusters zijn. Het bepalen van strategische plekken om op basis van bestaand aanbod een locatie verder te ontwikkelen of nieuw aanbod aan te jagen. <p>Vervolgens kan gemeente actief de ontwikkeling van bestaande en/of kansrijke clusters stimuleren, maar geeft het initiatiefnemers ontwikkelruimte. Tussen gemeente en betrokken stakeholders (bijv. lokale ondernemers en dorpsbelangen) vindt afstemming plaats over het karakter van het cluster en aan welke uitgangspunten voldaan moet worden (bv. t.a.v. doelgroep, ontsluiting, toegankelijkheid, parkeren, bebording/aanduiding).</p>	Versterken dagrecreatie aanbod (actielijn 2 en 3).	Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente (faciliterend en stimulerend); R&T-aanbieders (inspelen op). 	Gemiddelde prioriteit, termijn 2020-2025.	<ul style="list-style-type: none"> Buitendijks fietsen.

5.3 Belangrijkste eerste stappen

Met Franeker en de Waddenkust heeft Waadhoeke 2 (potentiële) recreatief-toeristische trekkers in huis. Beide met een (toekomstig) UNESCO-oormerk. Het hele uitvoeringsprogramma is er op gericht om de potentie hiervan te benutten en te ontwikkelen op een manier die bij Waadhoeke past. Samengevat zijn de belangrijkste eerste stappen die (in samenhang) gezet moeten worden:

1. Heldere strategie over hoe Waadhoeke **vindbaar en zichtbaar** zou moeten zijn op de verschillende promotiekanalen. Met welke zoekwoorden, op welke thema's of onder welke regiobenamingen wil je welke recreatief-toeristische locaties/bestemmingen in Waadhoeke onder de aandacht brengen. Zowel permanent als tijdens specifieke campagnes. Dit vraagt om een heldere strategie, samenwerking met de kanaaleigenaren en om regelmatige evaluatiemomenten.
2. Naast Franeker nog een aantal belangrijkste bestaande **recreatief-toeristische cluster(-tje)s** in het landschap van Waadhoeke aanwijzen (zoals Sint Annaparochie, Zwarte Haan en Oude Bildtzijl). Deze locaties samen met de betrokken partijen (bv. ondernemers, maatschappelijke/culturele instellingen, vrijwilligers, dorpsbelangen) doorontwikkelen tot echte recreatieve bestemmingen. Er is wat te doen/te zien (let op openstelling), mogelijkheid tot rust/beschutting, wat te eten/drinken, kleinschalig logies etc.
3. Verbindende **belevingsroutes** op het land en het water tussen de verschillende clusters binnen de gemeente en trekkers in de omgeving.
4. Inspireren tot **ondernemerschap**. Dit staat of valt niet met grote investeringen, dit gaat ook om creativiteit, samenwerking en gastheerschap. Gemeente faciliteert middels netwerken of werksessies, maar ook via Bestemming Noordwest en de regioaanjager (aanklikfonds, cursussen, etc.).

06

Beleid en organisatie

6.1 Inleiding

Om de uitvoeringsagenda tot uitdrukking te laten komen, is samenwerken het hoofdingrediënt. Zowel interne samenwerking (tussen de gemeente en recreatief-toeristische partijen), als externe samenwerking (tussen de gemeente en regionale partijen). Dit hoofdstuk gaat daarom allereerst in op de uitvoering van de uitvoeringsagenda en wat daarvoor nodig is (H6.2). H6.3 gaat in op financiën en H6.4 op monitoring en evaluatie. Tot slot zet H6.5 de belangrijkste regionale en lokale organisaties op een rij.

6.2 Aan de slag met de uitvoeringsagenda

In de uitvoeringsagenda worden verschillende partijen genoemd die zogenaamd 'het eerst aan zet' zijn. Dit betekent dat bij deze partij het initiatief ligt om een project/actie te starten, de juiste partijen hierbij te betrekken en om tot een goed eindresultaat te komen.

Rol van de gemeente

Bij de projecten en acties waarbij de gemeente het eerst aan zet is, vervult zij voornamelijk een verbindende en aanjagende rol. Bij de projecten en acties waarbij andere partijen het eerst aan zet zijn, vervult de gemeente voornamelijk een verbindende en faciliterende rol. Naast de eigen acties is de gemeente ook verantwoordelijk voor het overkoepelende plaatje. Als een actie (te lang) blijft liggen, zal de gemeente een stimulerende/motiverende rol pakken.

Sommige acties vragen om samenwerking met andere overheden en regionale partijen. Hierbij is de rol van de gemeente het verkennen en creëren van verbindingen en verbanden, en het doorvertalen of doorzetten daarvan naar de interne recreatief-toeristische aanbieders.

Voor de uitvoering van deze visie zal de gemeente de samenwerking met omliggende gemeenten en samenwerkingsverbanden in de regio

moeten voortzetten en waar nodig intensiveren. Dit alles vraagt om één duidelijk aanspreekpunt –de spin in het web die het overzicht over de visie recreatie en toerisme en het uitgestippelde beleid houdt en die de nodige partijen of mensen aan elkaar koppelt.

Samenwerking tussen gemeente en recreatief-toeristische sector

Voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda zullen de gemeente en recreatief-toeristische aanbieders vaak de handen ineen moeten slaan, net zoals is gedaan bij de totstandkoming van deze nota. Ervaringen elders in het land leren dat hiervoor een zogenaamde 'kopgroep' efficiënt en effectief werkt. Zo'n kopgroep is te zien als een werkgroep of denktank waarin een afvaardiging van betrokken stakeholders actief en gericht aan de slag gaat met een (project binnen een) bepaalde actielijn (bijv. beleid logies-accommodaties). Deze kopgroep maakt slim gebruik van de kracht en ervaring die bij recreatief-toeristische aanbieders aanwezig is. Dit betekent dat er meerdere kopgroepen tegelijkertijd kunnen bestaan. Passend bij de opgave kunnen kopgroepen makkelijk opgericht en na afloop opgeheven worden. Kopgroepen kunnen ook worden ingezet voor gemeente overstijgende projecten. Op deze manier is de samenwerking binnen de sector en tussen de sector en de gemeente flexibel, op maat en efficiënt.

Samenwerking binnen de gemeente: recreatie, toerisme en cultuur

Er is een sterke koppeling tussen de beleidsvelden Economie (waarvan recreatie & toerisme een pijler is) en Cultuur. Beide beleidsvelden versterken elkaar. Denk bijvoorbeeld aan het project Sense of Place of het aanbod van lokale dagrecreatieve aanbieders op het gebied van cultuur. Dit zijn trekkers voor onze recreant en de toerist.

Waar mogelijk worden verbindingen gelegd tussen Cultuur en R&T en het uitgangspunt is om integrale beleidsnotities op te stellen die op elkaar aansluiten. Zo zijn bijvoorbeeld culturele instellingen, organisaties en ondernemers uitgenodigd voor de publiekssessie Toerisme in 2019. De uitkomsten van deze publiekssessie worden ook gebruikt voor de visie op cultuur in onze gemeente.

De uitvoering van deze nota recreatie en toerisme zal parallel geschakeld worden met agenda nota cultuur. Met de beide nota's wordt voor een overgroot deel invulling gegeven aan de ontwikkellijn 'Beleven - Genieten tussen wad en stad' uit het ontwikkelperspectief Waadhoeke. De uitvoeringsagenda's worden daarom op elkaar aangelegd en krijgen in 2020 een concrete vertaling in het programma ontwikkelperspectief en in de komende kadernota's en programmabegrotingen.

Gemeentelijke capaciteit op recreatie en toerisme

De stevige ambities vanuit het coalitieakkoord en het ontwikkel-perspectief op het gebied van recreatie & toerisme zijn mooi, maar zorgen ook voor een ambitieus uitvoeringsprogramma, met vele urgente acties in 2020-2021. Dit vraagt om een extra inzet van capaciteit en middelen (zie ook H6.3).

De huidige capaciteit voor R&T is circa 0,78 FTE van de beleidsadviseur, verdeeld over 2 medewerkers. Een formatieplaats van 1 FTE voor structurele en reguliere werkzaamheden voor recreatie en toerisme lijkt, op basis van ervaringen bij andere gemeenten en de omvang van de gemeente Waadhoeke, passend. Het is doorgaans aan te raden dat het accent van de werkzaamheden bij één persoon ligt.

Om invulling te kunnen geven aan het uitvoeringsprogramma van deze nota recreatie en toerisme, en daarmee invulling aan de ambities van de gemeente, wordt tijdelijke extra ondersteuning geadviseerd. Het is verstandig om tijdelijk iemand in te huren met de nodige ervaring op dit gebied. Deze tijdelijke kracht is een specialist, is goed op de hoogte van lokale en regionale spelers in de recreatief-toeristische markt. De verwachting is dat er specifiek voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma zoals het nu voorligt 0,5-0,75 FTE aan capaciteit benodigd is gedurende minimaal 2 jaar. Dit staat los van overige (structurele) werkzaamheden voor R&T.

6.3 Financiën

Het gemeentelijk budget voor recreatie en toerisme omvat momenteel in totaal circa € 200.000 per jaar (excl. ambtelijke inzet). In het overzicht hieronder staan de budgetten voor recreatie en toerisme weergegeven.

Voor de (cofinanciering) van het buitendijks fietspad is een bedrag opgenomen in de begroting 2020.

<i>Subsidies instellingen handel en ambacht</i>	<i>Budget</i>
Subsidie Stads promotie Franeker	€ 60.000
Subsidie Stads promotie St. Annaparochie	€ 10.000 (nog niet structureel)
Subtotaal	€ 70.000
<i>Bevordering toerisme</i>	<i>Budget</i>
Citymarketing	€ 35.000
St. Bestemmingsfonds NW	€ 40.500
Bijdrage Marrekrite	€ 30.065
Merk Fryslân	€ 15.060
Werkbudget recreatie en toerisme	€ 14.000
Subtotaal	€ 134.625
<hr/>	
Totaal	€ 204.625

6.4 Monitoring

Op het gebied van recreatie en toerisme heeft elke gemeente veel beleidsvrijheid. Naast wettelijke eisen voor ruimtelijke ordening waar je mee te maken krijgt bij R&T initiatieven zijn er geen wetten of andere overheden die voorschrijven waar het gemeentelijke beleid voor recreatie en toerisme zich op moet richten.

Waadhoeke past het beleid aan op landelijke, provinciale en lokale trends en ontwikkelingen (specifiek vanuit de R&T sector maar ook demografische ontwikkelingen zijn van invloed). We gaan proactief op zoek naar mogelijkheden om doelmatiger en effectiever te zijn in het bereiken van onze beleidsdoelstellingen. Daarom gaan we de resultaten en effecten van het beleid monitoren. De acties uit het uitvoeringsprogramma worden daarom na afloop geëvalueerd.

Twee jaarlijkse monitoring beleid recreatie & toerisme

Eén keer per twee jaar maken we de stand van zaken op om de gemeenteraad te informeren over de voortgang van de uitvoering van de acties in deze nota. We staan stil bij de volgende elementen:

- Input: ingezette middelen; zoals geld (activiteitenbudget) en inzet personeel.
- Output: resultaten; o.a. het aantal recreatief-toeristische initiatieven.
- Outcome: effecten; zijn er meer toeristen in de beoogde doelgroep, heeft dit geleid tot meer bestedingen in onze gemeente en daarmee meer werkgelegenheid?

Voor monitoring van de outcome zijn grofweg 2 methoden mogelijk:

1. Analyse van de werkgelegenheid o.b.v. het werkgelegenheids-onderzoek van de provincie (het Fries werkgelegenheidsregister is onderdeel van Stichting LISA t.b.v. landelijke werkgelegenheids-monitoring). Vanuit het aantal vestingen en het aantal bijbehorende banen volgen werkgelegenheidscijfers, uitgesplitst in verschillende branches. Voor R&T zijn diverse voorzieningen geselecteerd, van horeca en logies tot aan zaalsporten, exploitatie amusements- en speelautomaten, reisbemiddeling en handel in caravans.

Dit cijfer geeft inzicht in het presteren van de branche in volle breedte.

2. Analyse van bestedingen en werkgelegenheid o.b.v. onderzoek onder lokale dag- en verblijfsrecreatieve bedrijven. Zo'n onderzoek is ook in de totstandkoming van deze nota uitgevoerd, zie H2. De cijfers in dit onderzoek komen op een andere manier tot stand, namelijk niet vanuit het aantal vestingen en daarbij horende banen die tot de R&T sector kunnen worden gerekend, maar vanuit bestedingen vanuit daadwerkelijke overnachtingen en bezoeken. Dit betekent bijv. ook dat uitgaven van eigen inwoners aan enkel een avondje eten niet meegerekend worden, maar als inwoners

eerst naar het theater gaan en dan uit eten wél.

Dit cijfer geeft een puurder en directer inzicht in de ontwikkeling van de recreatief-toeristische sector n.a.v. het uitvoeringsprogramma.

De voorkeur van de gemeente gaat vooralsnog uit naar methode 2.

6.5 Waadhoeke in de regio

Deze pagina beschrijft de belangrijkste regionale en lokale organisaties en de relatie met Waadhoeke.

Provinciaal

Provincie Fryslân

De provincie heeft eind 2018 de position paper gastvrijheidseconomie "Gastvrij Fryslân" opgesteld. Hierin beschrijft men dat de gastvrijheidssector in de lift zit. Ze zetten zich in om een 'share' van de sterke groei aan (inkomend) toerisme in Europa en Nederland ook in Fryslân in te vullen, passend bij de schaal van het mkb en de identiteit in Fryslân. De legacy van LF2018 en mede daardoor verworven internationale bekendheid (o.a. Lonely Planet) willen ze verzilveren door een sterkere koppeling te leggen tussen de programma's Economie en Cultuur. De belangen van Fryslân zijn daarbij gericht op profit (banen), people (gezondheid en ontspanning) en planet (natuur, landschap en erfgoed).

Hieruit voortvloeiend zijn er zeven prioritaire opgaven geformuleerd voor de komende jaren, namelijk:

1. Slimme groei passend bij Friese identiteit en het MKB
2. Toekomstbestendige banen voor eigen inwoners en bedrijven

3. Bestemmingsplan Fryslân Bestemming Nederland 2030
4. Vitale waterrecreatie
5. Vitale Logiesaccommodaties
6. Dagrecreatieve netwerken compleet
7. Toeristische data op orde

Van belang is om voor acties uit het uitvoeringsprogramma, waar mogelijk aan te sluiten bij deze hoofdpogaven en verbindingkansen te benutten.

Toerisme Alliantie Friesland (TAF)

De Toerisme Alliantie Friesland (TAF) is een denktank bestaande uit ondernemers uit de gastvrijheidseconomie, ondersteund door het onderwijs en de overheid. Deze denktank moet innovatieve ideeën/activiteiten bedenken die tot doel hebben om het ondernemend vermogen te vergroten van de bedrijven in de gastvrijheidsbranche.

Recreatieve ondernemers kunnen gebruikmaken van de expertise van deze organisatie. Wanneer onbekend, wijzen wij ondernemers op het bestaan van deze organisatie.

Merk Fryslân

De regiomarketingorganisatie voor de Provincie Fryslân. Geeft in opdracht van de Provincie Fryslân invulling aan de marketing en promotie voor Friesland, de Waddeneilanden en het UNESCO Waddengebied. De website friesland.nl is het toeristisch platform voor Friesland en is in beheer van Merk Fryslân. Veel informatie op deze website is aangeleverd door de betrokken organisaties.

Via visitwadden.nl promoten de 3 marketingorganisaties Merk Fryslân, Marketing Groningen en Holland boven Amsterdam gezamenlijk de Waddenzee en Waddenkust.

Wetterskip Fryslân

Wetterskip Fryslân is verantwoordelijk voor 'skjin wetter en droege fuotten'. Ze zorgen voor een goed waterpeil in sloten en meren,

bewaken de waterkwaliteit en zuiveren het afvalwater. Wetterskip Fryslân is voor ons een belangrijke partner in projecten als buitendijks Fietsen, Fries Programma Waddenkust en alle overige waterrecreatie.

Regionaal

Gemeente Noardeast-Fryslân en gemeente Harlingen

Met buurgemeenten Noardeast-Fryslân en Harlingen wordt intensief samengewerkt. Met als bovenliggend doel (betere en gezamenlijke) promotie van de Waddenkustregio onder recreanten en toeristen. Denk bijvoorbeeld aan het project Buitendijks Fietsen en het Fries Programma Waddenkust. Waar nodig intensiveren we de samenwerking op nog meer vlakken.

Bestemming Noardwest

Stichting Bestemming Noardwest is verantwoordelijk voor de regiomarketing van Noordwest-Friesland (www.bestemmingnoardwest.nl/). Bestemming Noardwest is een verbindende factor tussen organisaties, ondernemers, onderwijs en overheden. Dit doet de stichting onder andere met een regioaanjager (Patricia Klomp), het aanklikfonds, trainingen en bijeenkomsten (zoals de foldermarkt). Bestemming Noard-west ontvangt subsidie van de gemeenten in Noord West Friesland voor het uitvoeren van bovenstaande taken. Bestemming Noardwest speelt een grote rol in de acties van het uitvoeringsprogramma. Avn de nota R&T. In het algemeen bestuur hebben zitting; VW Leeuwarden, Stichting Greidhoeke Promotie, Stichting Grou Promotie, Uytland Recreatie ondernemers en Toeristisch Wergea.

Uytland

Uytland recreatieve ondernemers, is sinds 1995 een vereniging voor recreatieve en toeristische ondernemers in Noordwest Fryslân.

Stichting Greidhoeke Promotie

Stichting die de unieke eigenschappen van De Greidhoeke promoot. Voor recreatieve en toeristische ondernemers in de Greidhoeke.

Lokaal

Citymarketing

Sinds 2017 is Franeker gestart met de werkgroep Citymarketing. Deze organisatie probeert vanuit de identiteit van de stad en de eerder gekozen slogan/ pay-off 'Ster van de Elfsteden' nieuwe bezoekers, bedrijven en bewoners aan te trekken. Als werkgroep is citymarketing onderdeel van de gemeente Waadhoeke. Citymarketing richt zich onder andere op: inspireren en aantrekken, campagnes organiseren, onderhoud en organisatie www.franeker.frl, kwaliteitsbewaking merk 'Franeker' en faciliteren van partners in merkgebruik.

VW Franeker

Sinds 2018 beschikt Franeker weer over een VW. Een vriendelijke en bescheiden VW-locatie, gezeten in het Martenamuseum in het centrum van Franeker. Voor gasten zoals recreanten en toeristen hebben ze veel inspirerende routes, belevenissen en arrangementen in de aanbieding. Van belang is de VW waar nodig, mee te nemen in de acties uit het uitvoeringprogramma en toekomstige ontwikkelingen.

C

Deel C

Bijlagen

Bijlage 1 - Verdieping monitor vrijetijdseconomie

Combinatie van methoden

De benodigde informatie is achterhaald door middel van interviews met ondernemers (onderzoek onder bedrijven) en deskresearch (consumentenonderzoek). De meerderheid van de gegevens is verzameld onder de ondernemers. De belangrijkste eenheden zijn in elke categorie vergelijkbaar: bezoekersaantallen (dagrecreatie) en overnachtingen (verblijfstoerisme). Daarbij omvatten bezoekersaantallen in het dagrecreatie de totale bezoekersaantallen, dus ongeacht de herkomst of type toerist. Uitstapjes van verblijfstoeristen zijn dus ook in de bezoekersaantallen van dagrecreatieve accommodaties opgenomen, zodat een compleet beeld wordt geschetst. Ook buitenlands dagbezoek is in de bezoekersaantallen van dagrecreatie opgenomen.

Voor twee categorieën is een uitzondering gemaakt: routegebonden buitenrecreatie (wandelen en fietsen) en evenementen, omdat de bezoekersaantallen van deze categorieën niet met interviews betrouwbaar te achterhalen zijn. De bezoekcijfers van evenementen zijn afkomstig van de gemeente, die door ZKA is benaderd om deze gegevens te verstrekken. Buitenrecreatie is geanalyseerd aan de hand van het ContinuVrijeTijdsOnderzoek 2015 van NBTC NIPO Research, een grootschalig onderzoek naar vrijetijdsactiviteiten van Nederlanders, met een landelijke dekking, onderscheiden naar ongeveer 100 verschillende activiteiten. ZKA beschikt over de dataset van dit onderzoek.

Daarbij is als ondergrens voor de activiteiten een duur van 2 uur aangehouden en alleen activiteiten van niet-inwoners zijn meegeteld (het principe dat ook in de landelijke R&T Standaard wordt gebruikt). Deze cijfers zijn op provinciaal en regionaal niveau het meest betrouwbaar. Het CVTO is op basis van een steekproef. Voor een betrouwbaar beeld moet de steekproef groot genoeg zijn. Op gemeentelijk niveau voldoet de grootte van de steekproef niet in alle gevallen aan onze eisen. Daarom zijn regionale cijfers de basis. In tegenstelling tot de andere dagrecreatieve categorieën beperkt deze methode zich tot alleen het binnenlands dagbezoek. Voor buitenlands (met name Duits) dagbezoek van specifiek wandelaars, fietsers en winkelend publiek zijn geen geschikte bronnen beschikbaar.

Bedrijfsenquête onder recreatief-toeristische ondernemers

Voor het inzichtelijk maken van de bezoekersaantallen, overnachtingen en omzetten/bestedingen, etc., alsmede het aanvullen en verifiëren van het niveau en de capaciteit, zijn recreatief-toeristische ondernemers in de gemeente Waadhoeke geënquêteerd. We zijn gestart met het maken van een indeling van het recreatief-toeristische aanbod. Vervolgens is per e-mail een link van de online vragenlijst verzonden naar de ondernemers. Om een zo hoog mogelijke respons te bereiken hebben we de bedrijven meerdere malen een reminder gestuurd en nagebeld. We hebben onze doelrespons van 40% tot 50% hiermee ruim gerealiseerd. In totaal is een respons van 59% gerealiseerd binnen de onderzoekspopulatie (55% respons verblijfstoerisme, 70% respons dagrecreatie).

Herkomst gasten

Herkomst verblijfsgasten

TYPE	NEDERLAND	DUITSLAND	BELGIE	OVERIG BUITENLAND
HOTELS	61%	20%	14%	6%
B&BS	66%	14%	12%	6%
VAKANTIEHUIZEN EN -BUNGALOWS	55%	25%	10%	14%
CAMPINGS	70%	15%	6%	8%
JACHTHAVENS	80%	15%	2%	3%
TOTAAL	67%	17%	9%	8%

Herkomst bezoekers dagrecreatief aanbod

TYPE	NEDERLAND	DUITSLAND	BELGIE	OVERIG BUITENLAND
MUSEA EN BEZIENSWAARDIGHEDEN	78%	9%	5%	8%
SPORTIEF/OUTDOOR	93%	3%	3%	1%
THEATER	99%	0%	0%	1%
TOTAAL	86%	6%	4%	4%

Bestedingen werkgelegenheid

Met behulp van de methodiek van de ZKA Monitor Vrijtijdseconomie gemeente Waadhoeke is de economische betekenis van het recreatief-toeristische bezoek in 2018 bepaald.

De recreatief-toeristische activiteiten in de gemeente Waadhoeke genereerden in 2018 in totaal circa €13,5 miljoen aan bestedingen. De meeste bestedingen komen terecht bij horeca (€3,6 miljoen) en vervoer (€3,0 miljoen).

De werkgelegenheid die met deze bestedingen gepaard gaat komt uit op circa 160 FTE. Hiervan is circa 115 FTE directe werkgelegenheid en circa 45 indirect.

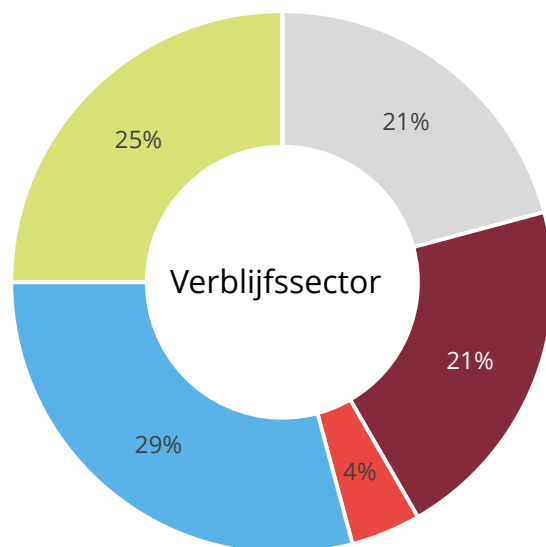
Rekening houdend met parttime en seizoensmatig werk creëren de recreatief-toeristische bestedingen werk voor circa 200-250 mensen/banen.

SECTOR	BESTEDINGEN (IN €)	WERKGELEGENHEID (IN FTE)
LOGIES	2.668.000	25
HORECA	3.564.000	40
DETAILHANDEL	2.163.000	10
ENTREE	2.079.000	20
VERVOER	2.984.000	10
OVERIG ⁴		15
DIRECTE WERKGELEGENHEID		115
INDIRECTE WERKGELEGENHEID		45
TOTAAL	13.458.000	160

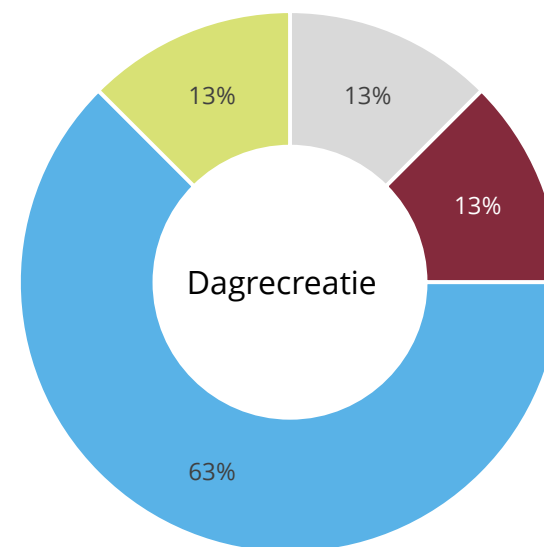
⁴ De 'sector' overig is opgenomen vanwege de correctie voor de inkoopcomponent. Het aandeel 'inkoop' van de verschillende sectoren levert immers geen werkgelegenheid op in de desbetreffende sector, maar genereert voornamelijk werkgelegenheid bij de groot-en tussenhandel en producenten van levensmiddelen en non-food. Deze werkgelegenheid is opgenomen als 'overig'.

Prognose voor 2019

De monitor vrijetijdseconomie meet over één heel jaar, in dit geval het jaar 2018. Voor Friesland was dit het jaar van de Culturele Hoofdstad. Aan de recreatief-toeristische aanbieders de vraag gesteld hoe ze het jaar 2019 verwachten af te sluiten in vergelijking met 2018.

- Weet ik niet
- Negatief (daling omzet tot 5%)
- Positief (groei tot 5%)

- Sterk negatief (daling omzet van 5% of meer)
- Constant/hetzelfde
- Sterk positief (stijging omzet van 5% of meer)

Bijlage 2 – Verdieping watersport

Als onderdeel van de toeristisch recreatieve visie hebben we een analyse gemaakt van vaarwegen voor verschillende soorten vaartuigen. Daarbij is ook het initiatief Lytse Farwegen betrokken. Het kaartje hiernaast geeft een beeld van de vaarmogelijkheden. De kleuren verwijzen naar de categorieën binnen de Beleidsvisie Recreatie Toervaart Nederland.

Vaarrondjes kleine vaarwegen

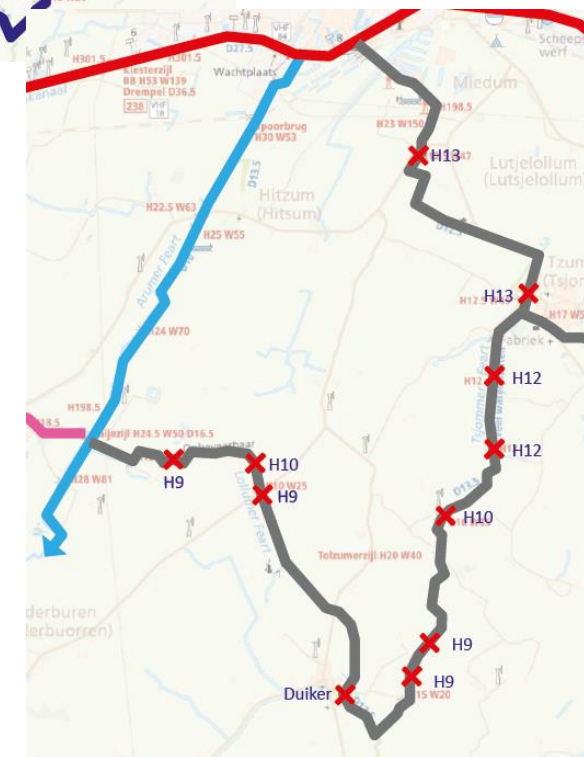
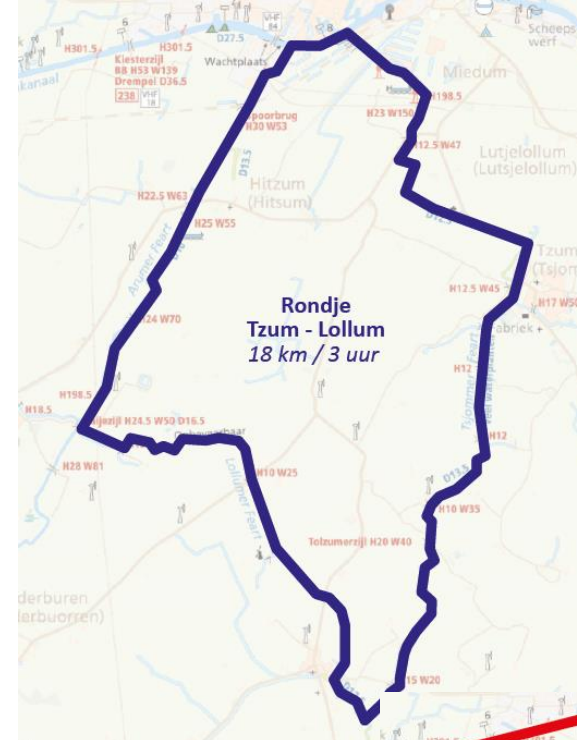
Wij hebben gekeken naar eventuele extra vaarrondes om te versterken in het netwerk van vaarwegen, met name gericht op de kleinere open vaartuigen. Daarbij geven we prioriteit aan die routes die aansluiten op het bestaande netwerk en aansluiten op toeristische activiteiten. We adviseren prioriteit te geven aan één ronde ten zuiden van Franeker die aansluit op de vaardriehoek Harlingen-Franeker-Hitzum en één ronde die aansluit op de Noordelijke Elfstedenroute. Zie volgende pagina's.

Rondje Franeker-Tzum-Lollum

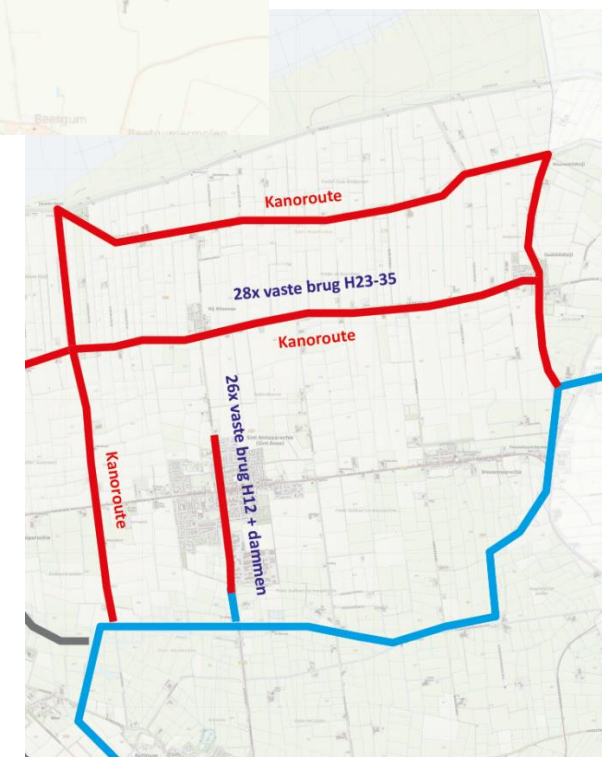
Deze vaarronde is met 18 km en ca 3 uur varen een ideale ronde voor een dagtocht of halve dagtocht. In Hitzum worden boten verhuurd die dan een bredere keuze krijgen voor de te varen route. De driehoek naar Franeker, een rondje stad of juist deze meer landelijke route geven afwisseling en zorgen voor potentieel herhalingsbezoek. Het loopt buiten de scope van onze opdracht om de bevaarbaarheid van de gehele route te verkennen. Aan de hand van beschikbaar materiaal hebben wij wel de brughogtes op een kaart opgenomen.

Voor een open sloepenroute is een doorvaarthoogte van 1,50 comfortabel, van 1,10 'te doen met bukken' en van minder dan 90 cm voor te weinig schepen begaanbaar. De route kent 4 bruggen met een doorvaarthoogte van 90 cm en 6 bruggen met een beperkte doorvaarthoogte, lager dan 1,50 meter. Bepalend knelpunt in deze route is de duiker in de Lollumervaart, brug 1376, met een zeer beperkte doorvaarthoogte (zie foto).

Rondje Sint Annaparochie

Een tweede ronde die als mogelijke extra vaarweg uitgewerkt kan worden is een ronde rond Sint Annaparochie. Ook hier is sprake van een mooie halve dagtocht. Het karakter van het gebied en de unieke leegheid van deze wijdse omgeving sluit aan bij de uitwerking van de Noordelijke Elfstedenroute en bij de thematische aanpak van toerisme en recreatie in het open buitengebied. Bovendien liggen langs deze route enkele aantrekkelijke kernen als Oude Bildtziel. De noordelijk variant van deze route komt ook bij De Zwarte Haan en sluit daarmee aan op toeristische ontwikkeling. In Oude Bildtziel is een praamverhuurder actief (Graauwepaard) die de routes ook actief aanbiedt. De routes kennen vele vaste bruggen waarvan er voor zover bekend niet één lager is dan 1,30 meter. De vaarkaart duidt de routes nu aan als kanoroute, de route is niet opgenomen als optie voor motorbootvaren. De verhuurder van pramen presenteert de routes wel online:

ZKA LEISURE CONSULTANTS

Brugstraat 1A

5211 VS 's-Hertogenbosch

088 - 210 02 50

info@zka.nl

www.zka.nl

Martine Mollema

Gré Beekers

Rob Vrolijk

GEMEENTE
waadhoeke